

P.6

# PORADNIK BIBLIOTEKARZA

SBP

STOWARZYSZENIE  
BIBLIOTEKARZY  
POLSKICH

Pismo dla bibliotek publicznych, szkolnych i pedagogicznych

1/2016

**DOROTA GRABOWSKA: Rozwój bibliotek dziecięcych w Polsce.  
Wybrane problemy**

**RENATA CIESIELSKA-KRUCZEK: Biblioteka Marsha w Dublinie, najstarszą  
biblioteką publiczną w Irlandii**

**GRAŻYNA FEDEROWICZ: IFLA w Kapsztadzie. „Dynamiczne biblioteki:  
dostęp, rozwój i transformacja”**



INDEKS 369594

ISSN 0032-4752

## PRENUMERATA „PORADNIKA BIBLIOTEKARZA”

„Poradnik Bibliotekarza” dostępny jest w prenumeracie i w bezpośredniej sprzedaży w Biurze ZG SBP. Koszt prenumeraty w 2016 roku to **204 zł**. Zamówienia na czasopismo można składać w ciągu całego roku, od dowolnego numeru pisma:

- za pośrednictwem e-sklepu SBP, pod adresem: [www.sbp.pl/prenumerata](http://www.sbp.pl/prenumerata),
- telefonicznie pod numerem (22) 825 50 24 oraz (22) 608 28 26,
- faksem pod numerem (22) 825 50 24,
- e-mailem na adres: [sprzedaz@sbp.pl](mailto:sprzedaz@sbp.pl),
- listownie na adres: Dział Sprzedaży SBP, al. Niepodległości 213, 02-086 Warszawa.

**Przy zamówieniu większej liczby egzemplarzy proponujemy następujące rabaty:**

- 2-6 egzemplarzy – **20%**,
- 7-9 egz. – **25%**,
- 10 i więcej egz. – **30%**.

Numery archiwalne (od 2010 roku) do nabycia pod adresem [www.sbp.pl/sklep/bibliotekarz](http://www.sbp.pl/sklep/bibliotekarz).

Numery archiwalne (do 2012 roku) dostępne są bezpłatnie w Archiwum Cyfrowym SBP [www.sbp.pl/archiwumcyfrowe](http://www.sbp.pl/archiwumcyfrowe).

## WAŻNE DLA AUTORÓW PUBLIKUJĄCYCH W „PORADNIKU BIBLIOTEKARZA”

Autorzy pragnący publikować swoje teksty w „Poradniku Bibliotekarza” proszeni są o:

1. Przesyłanie tekstów w plikach w programie Word w formatach DOC lub RTF (odstęp 1,5 między wierszami), wykresy i tabele w programie Excel, a zdjęcia w formacie JPG w rozdzielczości 300 dpi na adres Wydawnictwa SBP ([wydawnictwo@sbp.pl](mailto:wydawnictwo@sbp.pl)) lub bezpośrednio do redaktora naczelnego na adres: [jchruscinska@gmail.com](mailto:jchruscinska@gmail.com). Tekst i fotografie powinny być podpisane.
2. Dołączanie do przysyłanych materiałów danych niezbędnych do wypłacenia honorarium oraz odprowadzenia podatku od honorarium do urzędu skarbowego. W tym celu oprócz imienia i nazwiska należy podać:
  - datę i miejsce urodzenia,
  - imiona ojca i matki,
  - adres domowy,
  - telefon kontaktowy, e-mail,
  - PESEL,
  - NIP,
  - nazwę i adres właściwy dla autora ze względu na miejsce zamieszkania urzędu skarbowego,
  - numer konta osobistego w banku w celu przekazania honorarium.
3. Stopień lub tytuł naukowy oraz miejsce pracy i pełniona funkcja do umieszczenia w notce o autorze.
4. Oświadczenie Autora o wyrażeniu zgody na bezpłatne publikowanie danego tekstu w internecie w związku z digitalizacją „Poradnika Bibliotekarza”.

**Na stronie internetowej „Poradnika Bibliotekarza”**

**([www.poradnikbibliotekarza.pl](http://www.poradnikbibliotekarza.pl)) dostępne są dodatki tematyczne – najnowszy „Bajkoteraapia w bibliotece”. Zapraszamy do lektury.**

# Poradnik **BIBLIOTEKARZA** nr 1 (789), 2016

## W NUMERZE:

*Strona redakcyjna*

2 Artykuły z rekomendacją redakcji (*J. Ch.*)

### PROBLEMY • DOŚWIADCZENIA • OPINIE

**Dorota Grabowska**

4 Rozwój bibliotek dziecięcych w Polsce. Wybrane problemy

*Świat bibliotek*

**Renata Ciesielska-Kruczek**

10 Biblioteka Marsha w Dublinie, najstarszą biblioteką publiczną w Irlandii

*Sylwetki przewodniczących SBP (5)*

**Bogdan Klukowski**

14 Faustyn Czerwijowski – prezes ZBP w latach 1924-1926

### RELACJE

**Grażyna Federowicz**

16 IFLA w Kapsztadzie. „Dynamiczne biblioteki: dostęp, rozwój i transformacja”

**Joanna Pasztaleniec-Jarzyńska**

19 Jak dbać o kulturę języka wśród młodych?

**Jadwiga Chruścińska**

21 Historia w bibliotece, archiwa cyfrowe, działania w środowisku lokalnym. Seminarium SBP w czasie trwania XXIV Targów Książki Historycznej w Warszawie

### KSIĄŻKA

*Moje lektury*

**Jan Kozakowski**

23 O książce Ewy Dombek *Potyczki bibliografa czyli bibliografia od kuchni* słów kilka

**Dorota Grabowska**

25 Książki, które pomogą w pracy, które warto przeczytać!

### BIBLIOTEKA • ŚRODOWISKO

**Ewa Dunin-Wilczyńska**

26 PIERWSZE / NAJSTARSZE – cykl prezentacji z okazji 1050. rocznicy chrztu Polski organizowany przez Bibliotekę Narodową

*Nowe obiekty biblioteczne*

**Anna Pietruszka,**

27 Spotkania autorskie w Szkole Podstawowej nr 3 w podwarszawskiej Zielonce

**Aleksandra Kowalska**

29 Pociąg do książki w Kole

### FELIETONY

*Ze Zwrotów*

32 Kongres IFLA i sprawy lokalne (*Emeryk*)

### Z WARSZTATU METODYKA

*Materiały metodyczne*

**Dorota Grząba**

33 *Pies Baskerville'ów*, czyli zagadka dla gimnazjalistów. Konkurs czytelnicy

**Ewa Kubiak**

35 Biblioteka jak bocianie gniazdo. Projekt edukacyjny

*WW – wiadomości, wydarzenia*

22, 40



Na okładce „PB”: PiMBP w Kole mieści się w budynku zabytkowego dworca kolejowego

## ARTYKUŁY Z REKOMENDACJĄ REDAKCJI

Święta Bożego Narodzenia i inauguracja Nowego Roku 2016 już za nami. W styczniu mamy zatem więcej czasu na lekturę. Warto sięgnąć po pierwszy numer „Poradnika Bibliotekarza” i zapoznać się z ciekawymi artykułami, które poniżej rekomenduję:

### ▲ **Rozwój bibliotek dziecięcych w Polsce. Wybrane problemy** str. 4

Artykuł Doroty Grabowskiej dotyczy bibliotek dla dzieci i młodzieży w kontekście specyfiki organizacji i działalności tworzenia mega bibliotek. Autorka przypomina początki bibliotek dziecięcych w Polsce (pierwsza biblioteka powstała w Łodzi w 1922 r.), następnie omawia rozwój bibliotek dla dzieci i młodzieży po II wojnie światowej. W kolejnej części tekstu autorka prezentuje działalność bibliotek w świetle międzynarodowych wytycznych z uwzględnieniem specyfiki bibliotek tego typu oraz rozważania jakie biblioteki są bardziej odpowiednie dla dzieci: duże czy małe. Bogata literatura przedmiotu.

### ▲ **Biblioteka Marsha w Dublinie najstarszą biblioteką publiczną w Irlandii** str. 10

Renata Ciesielska-Kruczek z początkiem Nowego Roku zaprasza czytelników „PB” w podróż do Irlandii, gdzie warto obejrzeć Bibliotekę Marsha, pierwszą bibliotekę w Irlandii, otwartą w 1707 r. Jej specyficzny nastrój, atmosfera przenoszą zwiedzających do XVIII w. W bibliotece zgromadzono ponad 25 tys. książek i 300 rękopisów, zachowano początkowy układ księgozbioru.

### ▲ **IFLA w Kapsztadzie. „Dynamiczne biblioteki, dostęp, rozwój i transformacja”** str. 16

40. Konferencja IFLA odbyła się w Kapsztadzie w dniach 15-21 sierpnia 2015 r. Autorka artykułu Grażyna Federowicz – członek Komitetu Stałego Bibliografii, skoncentrowała się na problemach: bibliografii, katalogowania, standaryzacji. Dzięki lekturze tekstu możemy zorientować się jakie zmiany zachodzą w świecie bibliotekarskim i w jaki sposób wpłynęły one na zadania, rolę i znaczenie bibliografii, jakie są obszary zależności bibliografii z klasyfikacją i indeksacją, katalogowaniem, ochroną dziedzictwa kulturowego. Podkreślono istotną rolę dokumentów elektronicznych we współczesnym świecie. Są to problemy niezwykle ważne dla bibliotekarstwa. Artykuł wymaga wnikliwej lektury.

#### *Zwiedzamy biblioteki*

- Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Kole – 70-lecie biblioteki; od 1 maja 2013 r. funkcjonuje w nowo wyremontowanym budynku dworca kolejowego, oferując nowoczesne pomieszczenia, meble i urządzenia przyjazne dla czytelnika.

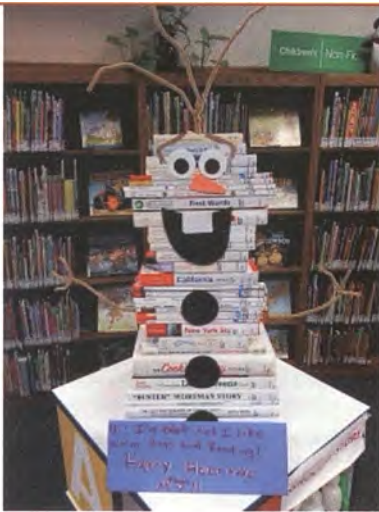
**Ponadto w numerze:** kontynuacja cyklu <Sylwetki przewodniczących SBP> (tym razem Faustyn Czerwijowski), recenzje książek zawodowych, materiały środowiskowe i metodyczne.

Zapraszamy do lektury po świątecznej przerwie.

*Z okazji Nowego Roku dużo zdrowia, energii, dobrych kontaktów rodzinnych i zawodowych życzy*

*Jadwiga Chruścińska*





## Świąteczne balwanki z książek

Biblioteki z całego świata w okresie świątecznymi prezentują różne pomysły na bożonarodzeniowe ozdoby, dekoracje z gazet, choinki z książek, bombki z motywami literackimi. „PB” przedstawia kilka pomysłów. Materiał pozyskaliśmy z portalu „Lustro Biblioteki” redagowanego przez Barbarę Morawiec.

## Poradnik BIBLIOTEKARZA

Miesięcznik Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

Ukazuje się od roku 1949

**Rada Redakcyjna:** Bogumiła Staniów (przewodnicząca), Andrzej Jagodziński, Piotr Jankowski, Bogdan Klukowski, Grażyna Lewandowicz-Nosal, Mirosława Majewska, Michał Rogoż, Renata Sowada, Michał Zajac.

**Redakcja „Poradnika Bibliotekarza” – e-mail: [poradnikbibliotekarza@wp.pl](mailto:poradnikbibliotekarza@wp.pl); [www.poradnikbibliotekarza.pl](http://www.poradnikbibliotekarza.pl)**

Redaktor naczelna: Jadwiga CHRUŚCIŃSKA tel. 0505-078-945; e-mail: [jchruscinska@gmail.com](mailto:jchruscinska@gmail.com)

Sekretarz redakcji: Dorota GRABOWSKA tel. 0600-505-662; e-mail: [dgrabo@wp.pl](mailto:dgrabo@wp.pl)

Redaktor techniczny i opracowanie graficzne: Elżbieta MATUSIAK tel. (22) 827-52-96

Projekt graficzny okładek: Katarzyna STANNY, tel. 0602391675, e-mail: [zinamonik@wp.pl](mailto:zinamonik@wp.pl)

Honoraria autorskie: Małgorzata HOŁODOWICZ tel. (22) 608-28-23; e-mail: [finanse@sbp.pl](mailto:finanse@sbp.pl)

Redakcja zastrzega sobie prawo do opracowania redakcyjnego i skracania tekstów

Autorzy zobowiązani są do przekazywania wraz z artykułem danych kontaktowych: adres, telefon, e-mail.

**Współpracują z redakcją:** Grażyna Bilka, Justyna Bździch, Renata Ciesielska-Kruczek, Martyna Figiel, Tomasz Kasperczyk, Bogdan Klukowski, Jerzy Kondras, Krystyna Kuźmińska, Dorota Skotnicka, Aleksander Trembowiecki, Ryszard Turkiewicz



**Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich**

00-335 WARSZAWA, ul. Konopczyńskiego 5/7, tel./fax (22) 827-52-96

Marta LACH – z-ca Dyrektora Biura ZG SBP ds. wydawnictw

tel. (22) 827-08-47, e-mail: [m.lach@sbp.pl](mailto:m.lach@sbp.pl)

Janusz NOWICKI – doradca ds. wydawniczych, e-mail: [wydawnictwo@sbp.pl](mailto:wydawnictwo@sbp.pl)

Konto SBP: Credit Agricole Bank Polska S.A. 46 1940 1076 3122 4176 0000 0000

Skład i łamanie: Studio Kałamarnica Tomasz Odziemczyk. Druk i oprawa: Zakład Poligraficzny PRIMUM s.c., Kozerki, ul. Marsa 20, 05-825 Grodzisk Mazowiecki. Nakład 2700 egz. ISSN 0032-4752. Indeks 369594

## Rozwój bibliotek dziecięcych w Polsce Wybrane problemy<sup>1</sup>

Rozważania na temat tworzenia megabibliotek najczęściej prowadzone są w kontekście bibliotek naukowych (uczelnianych), w przypadku bibliotek publicznych dziecięcych pisze się raczej o modelach organizacyjnych. W artykule chciałabym zastanowić się nad bibliotekami dla dzieci i młodzieży w kontekście specyfiki organizacji i działalności tego typu bibliotek w Polsce. Małe czy duże, tylko dla dzieci czy dla wszystkich? W rzeczywistości wypracowano dwa warianty organizacyjne: oddział dla dzieci z własnym pomieszczeniem (wydzielonym obszarem) we wspólnym budynku bibliotecznym, filie dla dzieci – osobne biblioteki dla dzieci.

### Początki bibliotek dziecięcych w Polsce

Biblioteki publiczne dla dzieci nie mają w Polsce bardzo długiej historii. Zaczęto je tworzyć w XX w. Uzyskanie w 1918 r. niepodległości zapoczątkowało proces integracji ziem trzech byłych zaborów. Nastąpił wówczas rozwój przemysłu, oświaty i kultury. Za najważniejsze czynniki determinujące kształt i charakter pierwszych bibliotek dziecięcych w Polsce należy uznać:

- prądy i kierunki pedagogiczne okresu międzywojennego,
- wypracowywanie nowego systemu edukacji narodowej,
- rozwój bibliotek publicznych,
- rozwój literatury dziecięcej.

Powstawaniu bibliotek dla dzieci przyświecały m.in. cele: zainteresowanie dziecka książką, wypełnienie mu czasu wolnego, uzu-

pełnienie braków szkolnych, a także kontakt dziecka z książką inną niż szkolny podręcznik.

Biblioteki publiczne dla dzieci zaczęły powstawać w Polsce w okresie II Rzeczypospolitej. Pierwsza publiczna wypożyczalnia dla dzieci rozpoczęła działalność w Łodzi 18 grudnia 1922 r. Za twórcę koncepcji miejskiej sieci bibliotek publicznych uznaje się Jana Augustyniaka, który przedstawił ją na III Konferencji Oświatowej w Krakowie w 1921 r. Opierała się ona na trzech głównych założeniach:

- przejęcia Biblioteki Publicznej przez miasto od Towarzystwa Bibliotek Publicznych,
- utworzenia miejskich wypożyczalni książek dla dzieci i młodzieży,
- utworzenia miejskich wypożyczalni książek dla dorosłych.

Kolejna placówka (czytelnia) dla dzieci przy Bibliotece Publicznej powstała w Warszawie w 1925 r. Inicjatorami jej założenia były Jadwiga Bornsteinowa i Helena Handelsman, które inspirowały się przede wszystkim doświadczeniami francuskimi. Powodzenie tej czytelnicy zachęciło do utworzenia kolejnych punktów (przy ul. Karowej w lokalu Towarzystwa Higienicznego, w szkole powszechnej przy ul. Św. Wincentego, na Nowym Świecie 8/10). 25 listopada 1927 r. rozpoczęła w Warszawie działalność Biblioteka Wzorowa dla Dzieci (przy ul. Grójeckiej 93), zorganizowana przez Marię Gutry. Głównym zadaniem jakie stawiała sobie biblioteka było bezpłatne dostarczanie dzieciom wartościowej literatury pięknej i popularnonaukowej,

<sup>1</sup> Artykuł w pełnej wersji został opublikowany w książce *Megabiblioteki: Wybrane tendencje w bibliotekarstwie publicznym*. Warszawa: Wydaw. SBP, 2015, s. 49-61.

która miała uzupełniać naukę szkolną. Dbano również o dobre warunki sprzyjające kontaktom z książkami. Zastosowano wolny dostęp do półek, który miał sprzyjać rozwojowi własnych upodobań. Zwracano uwagę na pracę bibliotekarza z dziećmi, stosowanie metod, które miały uczyć posługiwania się książką. Zadaniem biblioteki było również kompletowanie wartościowych książek dla dzieci, wzorowe ich opracowywanie, wdrażanie różnych metod pracy z książką (korzystano z doświadczeń zagranicznych). Z dobrych praktyk tej placówki czerpały kolejne biblioteki dla dzieci, które powstały w Poznaniu, Krakowie, Toruniu, Katowicach i Dąbrowie Górniczej. Do wybuchu II wojny światowej działało w Polsce 27 bibliotek dla dzieci (6 w Łodzi, 18 w Warszawie, po 1 w Dąbrowie Górniczej, Katowicach i Toruniu). W czasie okupacji biblioteki zostały zlikwidowane.

### **Biblioteki dziecięce w Polsce po II wojnie światowej**

Tworzenie sieci bibliotek dla dzieci rozpoczęto zaraz po wojnie. W pierwszych latach powojennych korzystano z doświadczeń międzywojennych. W Dekrecie z 17 kwietnia 1946 r. o bibliotekach i opiece nad zbiorami bibliotecznymi założono, że „każda biblioteka powszechna powinna posiadać księgozbiór dla dorosłych, odrębny księgozbiór dla młodzieży i dzieci oraz czytelnię zaopatrzoną w czasopisma bieżące”. W 1955 r. funkcjonowało 155 placówek, w 1960 r. – 275. W 1957 r. opracowano *Wskazówki w sprawie organizacji bibliotek dla dzieci i księgozbiorów dla dzieci w publicznych bibliotekach powszechnych* zawierające zasady dotyczące organizacji bibliotek dla dzieci oraz obsługi czytelniczej dzieci. W bibliotekach wojewódzkich, powiatowych i miejskich zatrudniani byli instruktorzy, którzy sprawowali nadzór merytoryczny nad organizacją i pracą bibliotek dla dzieci oraz czytelnictwem dzieci i młodzieży. Liczbę bibliotek uznawano za niewystarczającą, przyczyn tego doszukiwano się w trudnościach finansowych i lokalowych oraz w braku zarządzeń wykonawczych. B. Groniowska i M. Gutry w publikacji



*Organizacja i metody pracy bibliotek dziecięcych* stwierdziły: „Teoretyczne rozważania i praktyka wskazują, że miejskie biblioteki publiczne w miastach liczących od piętnastu do dwudziestu tysięcy mieszkańców, w których liczba czytelników do lat czternastu sięga do pięciuset, powinny posiadać oddziały dla nich przeznaczone. W miejscowościach przekraczających dwadzieścia tysięcy mieszkańców należy zakładać filie dla dzieci na każde dalsze piętnaście tysięcy osób”. W 1974 r. przyjęto nowe *Wskazówki w sprawie organizacji czytelnictwa dzieci w bibliotekach publicznych*, w których przyjęto m.in. wskaźnik, że: „wszystkie biblioteki powiatowe i gminne powinny posiadać bibliotekę dla dzieci, która może być filią lub oddziałem, a w dużych miastach, w rejonach gęsto zaludnionych zakładać należy jedną bibliotekę dla dzieci na 10 000 mieszkańców”. Analizując dane statystyczne dotyczące liczby bibliotek dziecięcych (filii i oddziałów) można stwierdzić, że zasadniczo do 1989 r. następował ich wzrost, a potem, z małymi wahaniami, spadek. W 2010 r. było łącznie 940 bibliotek publicznych dla dzieci (200 filii dla dzieci i 740 oddziałów dla dzieci). Na przestrzeni poszczególnych lat zawsze dominowały oddziały, filii dla dzieci było zdecydowanie mniej. Natomiast wyraźnie widać, że liczba bibliotek dziecięcych (filii i oddziałów) do ogólnej liczby bibliotek publicznych ulegała niewielkim zmianom – od 7,4% do 12,7%. „W przypadku bibliotek publicznych zakłada się równy do nich dostęp”. Każdy, kto ma ochotę skorzystać z biblioteki (niezależnie od



wieku, płci, narodowości itp.) powinien mieć zapewniony do niej dostęp. Przy takim założeniu ważne stają się takie elementy jak odległość do biblioteki oraz czas realizacji usług. W Polsce wypracowano rozproszony układ bibliotek, które są ze sobą powiązane (w sieć) i dzięki temu skraca się dystans dostępu do nich. Poprzez możliwie bliską lokalizację bibliotek, ogranicza się jedną z barier. Nie jest możliwe zapewnienie bliskiego dostępu dla każdego, dlatego „bliskość” jest bardzo trudna do doprecyzowania. Jacek Wojciechowski zwrócił uwagę, że deklaruje się „skrócenie dystansu wobec publiczności – w bibliotekarstwie publicznym teoretycznie do 1,5-3 km”, a w *Działalności bibliotek publicznych: wytyczne IFLA-UNESCO* znalazł się zapis, że „w dobrze rozwiniętych obszarach miejskich i podmiejskich biblioteka publiczna nie powinna być oddalona bardziej niż 15 minut jazdy prywatnym środkiem transportu”. Przy ustalaniu tego typu wskaźników należy wziąć pod uwagę infrastrukturę społeczną i urbanistyczną, ale również czynniki ekonomiczne. Duże biblioteki są wyraźnie tańsze, niż odpowiadające im zespoły bibliotek małych. W Polsce dominuje model biblioteki dla wszystkich. Ma on swoje zalety. Filie dziecięce nie zapewniają ciągłości w korzystaniu z tej samej biblioteki. Kiedy przestaje się być dzieckiem trzeba przejść do innej (nieznanej) biblioteki, a to może stwarzać bariery. Filie zaś nie gwarantują usług dla dorosłych. Ci dorośli, którzy pojawiają się w bibliotece z dziećmi nie czują się na właściwym miejscu. Należy jednak pamiętać, że obsługa dzieci wymaga specjalnych zbiorów, a także form i metod pracy, co przekłada się na wymogi związane z bibliotekarskimi umiejętnościami. Dziecięcy użytkownicy bibliotek różnią się od innych użytkowników i wymagają specjalnego zaspokajania ich potrzeb. Wspólne biblioteki dla dzieci oraz dorosłych, wobec dzieci są mało efektywne.

### **Działalność bibliotek dziecięcych w świetle międzynarodowych wytycznych**

UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) i IFLA



(International Federation of Library Associations and Institutions) wydały wytyczne dotyczące bibliotek publicznych, które formułują zadania, funkcje i omawiają zasady organizacji tych bibliotek. W *Maniście bibliotek publicznych* uznano je za lokalne ośrodki informacji dla wszystkich grup wiekowych (również dla dzieci i młodzieży), także tych wymagających specjalnych usług i materiałów (np. dla mniejszości językowych, niepełnosprawnych, odosobnionych w szpitalach itp.). Większość zadań, jakie zostały sformułowane w *Maniście bibliotek publicznych* dotyczy również czytelników dziecięcych. Na pierwszym miejscu wymienia się: „stworzenie warunków i umacnianie nawyków czytelniczych wśród dzieci od lat najmłodszych”. Biblioteki publiczne mają również: „wspomagać edukację indywidualną i samokształcenie oraz zapewniać możliwości twórczego rozwoju jednostki. Stymulować wyobraźnię i kreatywność dzieci i młodzieży, a także promować świadomość dziedzictwa kulturowego. Powinny również walczyć z analfabetyzmem”. *Manifest bibliotek publicznych* został uszczegółowiony w wytycznych: *Działalność bibliotek publicznych: wytyczne IFLA-UNESCO*. W standardach tych dzieci uznano za bardzo ważnych użytkowników bibliotek publicznych, podkreślono ich odrębność, indywidualność i szczególność. Stwierdzono, że na bibliotekach ciąży szczególna odpowiedzialność za zaspokajanie ich potrzeb. Zwraca się uwagę na to, że jest bardzo prawdopodobne, że jeżeli we wczesnym dzieciństwie zaszczerpi się u dzieci fascynację wiedzą i wytworami myśli ludzkiej, to będzie to trwało przez całe ich życie. W międzynarodowych wytycznych podkreślono, że zcassa-





mi to właśnie dzieci mogą zachęcać rodziców i innych dorosłych do korzystania z biblioteki. Wśród usług dla najmłodszych poza dostarczeniem bogatej gamy materiałów, wymienia się działania stwarzające dzieciom możliwość doświadczenia radości czytania, zdobywania wiedzy i rozwijania wyobraźni.

Ciekawe pomysły z różnych stron świata:

- współpraca bibliotek z dziecięcą służbą zdrowia, polegająca na organizowaniu zajęć dla rodziców i dzieci czekających na wizytę u lekarza (Francja);
- programy wakacyjne prowadzone przez wolontariuszy, adresowane do dzieci między 11 a 14 rokiem życia (Rumunia);
- szkolenie grup osób czytających dzieciom w szkołach, przedszkolach i klubach (Holandia);
- wykorzystanie internetu i sieci komputerowej do zaproponowania dzieciom nowych usług bibliotecznych (europejski program CHILIAS) itp.

W opracowanych przez Sekcję Bibliotek dla Dzieci i Młodzieży IFLA (2004) *Wytycznych dla Bibliotek dla Dzieci* za priorytet działalności tej kategorii bibliotek uznaje się wyposażenie dzieci w piśmienność, umiejętność uczenia się przez całe życie, korzystanie z informacji. Współgra to z omawianymi wcześniej wytycznymi. Każde dziecko ma prawo do: informacji, piśmienności funkcjonalnej, rozwoju kulturalnego, rozwoju czytelniczego, uczenia się trwającego całe życie, dostępu do programów twórczych, zajęć w czasie wolnym.

Wśród kategorii użytkowników bibliotek dla dzieci, poza uczniami do 13 roku życia, wymienia się:

- niemowlęta i małe dzieci,
- przedszkolaki,
- grupy o specjalnych potrzebach,
- ale również rodziców, opiekunów i innych dorosłych pracujących z dziećmi, książkami i mediami.

Biblioteki dla dzieci swoim oddziaływaniem powinny objąć dzieci już od najmłodszych lat oraz pośredników, tych, którzy mają duży wpływ na kontakt dziecka z książką, zwłaszcza na początku kształtowania się zainteresowań czytelniczych i potrzeb informacyjnych. Radykalnie obniżono granicę wieku, od którego dzieci obejmowane są obsługą przez biblioteki publiczne. IFLA wydała *Wytyczne IFLA dla bibliotek obsługujących niemowlęta i małe dzieci (do 3 lat)*. Przyjęcie do bibliotek tak małych użytkowników pociąga za sobą konsekwencje w: lokalizacji, organizacji lokalu, gromadzonych zbiorach, umiejętnościach pracowników i działalności. W tym przypadku odległość od biblioteki odgrywa szczególnie ważną rolę, tak samo jak czas otwarcia biblioteki. Dużym wyzwaniem jest również organizowanie zajęć dla dzieci poniżej 3 roku życia, jak i ich opiekunów. Programy adresowane do tej grupy są do zrealizowania tylko na miejscu i przy intensywnym współdziałaniu z użytkownikami. Właściwie tylko biblioteki małe potrafią stworzyć atmosferę przyjacielską, sprzyjającą towarzyskim spotkaniom (Kluby Mam), odformalizowaną.

Sprostanie stawianym zadaniom wymaga odpowiednio wykwalifikowanego personelu. Pożądanymi cechami bibliotekarza są: entuzjazm, łatwość w nawiązywaniu kontaktów, umiejętność pracy w grupie oraz rozwiązywanie problemów, zdolność do współpracy, współdziałania, zdolność do inicjatywy, otwartości na zmiany, elastyczność, zdolność do analizy potrzeb użytkowników, planowania, prowadzenia i oceny programów i usług, chęć uczenia się nowych umiejętności, rozwój zawodowy. Jak widać z wymienionych cech pracownikami bibliotek dziecięcych powinny

być osoby prężne, energiczne, „działające”. Jeżeli chodzi o wiedzę, bibliotekarze pracujący z dziećmi powinni znać: rozwój i psychologię dziecka, teorie rozwoju i promocji czytelnictwa, literaturę dziecięcą, orientować się w wydarzeniach artystycznych i kulturowych. Podkreśla się znaczenie wykształcenia pedagogicznego i bibliotekarskiego. W Polsce można doszukiwać się analogii między kształceniem na kierunku informacja naukowa i bibliotekoznawstwo i uzyskaniem kwalifikacji pedagogicznych (prawnie wymaganych tylko od nauczycieli bibliotekarzy).

### **Specyfika działalności bibliotek dziecięcych**

Joanna Papuzińska podkreślała, że „różnica między biblioteką dla dorosłych, a biblioteką dla dzieci polega na pewnej zmianie proporcji celów”. Działania bibliotek dziecięcych są przede wszystkim skoncentrowane na kształtowaniu motywacji czytelniczej. Zachowania czytelnicze stanowią konsekwencję określonych postaw czytelniczych, które z kolei tworzą się w rezultacie odpowiedniej motywacji (zewnętrznej i wewnętrznej), zrodzonej przez potrzeby, autonakazy, bądź nakazy zewnętrzne. Budzenie i rozwijanie potrzeb edukacyjnych, poznawczych, informacyjnych, a także dostarczanie narzędzi i sposobów ich zaspokajania to misja bibliotek dziecięcych, które nacisk kładą na inicjację czytelniczą.

Biblioteki publiczne dla dorosłych koncentrują się na zaspokajaniu tych potrzeb, które są już rozbudzone i ukształtowane, często używa się określenia – zaspokajanie potrzeb użytkowników. Okres dzieciństwa jest najważniejszym etapem w rozwoju umysłowym każdego człowieka. W tym czasie rozwój umysłowy nie następuje samoczynnie, potrzebuje bodźców i stymulacji. Wymaga to współpracy rodziny, przedszkola, szkoły, ale również bibliotek. W 2010 r. czytelnicy do lat 15 stanowili ponad ¼ (25,1%) zbiorowości bibliotek publicznych w Polsce. W stosunku do roku 2009 ubyło z tej grupy 3,9% czytelników. Dzieci i młodzież ucząca się i studiująca to najliczniejsza grupa czytelników bibliotek

publicznych. To m.in. z myślą o nich biblioteki prowadzą działania „typowo” biblioteczne, jak i programy rekreacyjne.

Według danych uzyskanych w badaniach przeprowadzonych przez Instytut Książki i Czytelnictwa BN w latach 2008-2009 dotyczących działalności bibliotek publicznych dla dzieci do najpopularniejszych form pracy należały: lekcje biblioteczne, konkursy, wycieczki do bibliotek, spotkania autorskie, imprezy, pogadanki/prelekcje, zajęcia plastyczne. Zauważono również, że biblioteki zaczęły prowadzić zajęcia: dla dzieci 2-5 letnich, teatralne, dramy, biblioterapeutyczne. Wyraźnie widać, że biblioteki dziecięce nie tylko gromadzą, opracowują, informują, udostępniają dokumenty, ale podejmują wysiłek promowania książki, czytania i biblioteki. Tworzą miejsce, przestrzeń i warunki dla grupowych spotkań. Działania takie sprzyjają integrowaniu społeczności lokalnych i środowiskowych. Trochę problemów przysparza czas otwarcia bibliotek dziecięcych. Najmłodszy bywają raczej w godzinach przedpołudniowych (jeżeli nie uczęszczają do żłobka i przedszkola), dla grup przedszkolnych i szkolnych (wszak dominują w formach pracy lekcje biblioteczne) godziny powinny być zgodne z pracą szkół i przedszkoli. Zostaje jeszcze organizowanie zajęć dla tych, którzy chcą spędzić czas wolny w bibliotece (po szkole), albo odrobić lekcje. Pora otwarcia biblioteki dziecięcej musi być dostosowana do potrzeb użytkowników z danego środowiska lokalnego. Tym łatwiej spełnić ten warunek, jeżeli środowisko, z myślą o którym działa biblioteka, jest mniejsze.

### **Biblioteki dla dzieci – duże, czy małe?**

Nie ma rozwiązań, które byłyby jednoznacznie dobre lub jednoznacznie złe. W Polsce dominują oddziały dziecięce, a pytanie o ich wielkość dotyczy więc wydzielonej przestrzeni w bibliotece publicznej.

Duże biblioteki są tańsze w utrzymaniu, co jest znaczącym argumentem, zwłaszcza dla organizatorów bibliotek. Doprowadza to do scalania bibliotek w jednostki większe i likwi-



dacji małych. Podkreśla się również fakt, że mają większe zbiory, bogatszą ofertę i są bardziej profesjonalne, łatwiej też wprowadzać w nich nowe technologie. Nie można jednak zapominać, że duże biblioteki są najczęściej bardziej oddalone od użytkownika, co jest znaczące w przypadku bibliotek dziecięcych.

Bardzo trudno jest spełnić postulat, żeby każdy kto tego potrzebuje miał łatwy dostęp do biblioteki, zwłaszcza, że biblioteki dziecięce rozszerzają docelową grupę swoich użytkowników o dzieci do 3 lat i ich opiekunów. Czas otwarcia biblioteki ma duże znaczenie, wszak ktoś powinien mieć ochotę dotrzeć do biblioteki w porze mu narzuconej. Możliwie niedaleka lokalizacja sprzyja bezpośrednio korzystaniu z biblioteki na miejscu, a w przypadku tych bibliotek takie działania dominują.

Małe biblioteki mają większe szanse stworzenia odformalizowanej atmosfery, co jest zaletą nie do przecenienia w przypadku grup docelowych bibliotek dziecięcych. Wymagają one również odpowiednio dobranych zbiorów i wyspecjalizowanego personelu. Jak stwierdza J. Wojciechowski: „...mediacja wobec dzieci wymaga zupełnie innych zasobów i narzędzi komunikacji, niż wobec dorosłych, oraz odmiennych bibliotekarskich umiejętności zawodowych, a dzieci jako odbiorcy komunikatów i użytkownicy bibliotek, pod każdym względem różnią się od całej pozostałej publiczności bibliotecznej”. Nie ma powodu, żeby utrzymywać kosztowne biblioteki dziecięce, które nie są potrzebne w śró-

dowisku lokalnym, ale warto wesprzeć dalsze działania bibliotek niewielkich, potrzebnych i pożytecznych. Argument, że biblioteki zagraniczne są na ogół większe, a sieć nie tak liczna jest ważny, ale trzeba wziąć pod uwagę polską infrastrukturę społeczną i urbanistyczną. Nie musimy ślepo naśladować rozwiązań wprowadzanych gdzie indziej.

#### BIBLIOGRAFIA:

- Białkowska B.: *Wybrane zagadnienia organizacji i wyposażenia bibliotek publicznych dla dzieci i młodzieży*. Warszawa 1992.
- Biliński L.: *Biblioteki publiczne końca XX wieku*. Warszawa 2001.
- *Działalność bibliotek publicznych: standardy międzynarodowe IFLA-UNESCO*. Tłum. M. Kisilowska, J. Woźniak, E.B. Zybert. Warszawa 2002.
- Grabowska D.: *Metody pracy z czytelnikiem dziecięcym w świetle międzynarodowych wytycznych*. W: *Biblioteki w systemie kultury jednoczącej się Europy*. Warszawa 2007, s. 177- 190.
- Grabowska D.: *Najmłodszy czytelnicy w bibliotece. Wybrane formy pracy*. W: *Kultura czytelnicza dzieci i młodzieży początku XXI wieku. Szkice bibliologiczne*. Łódź 2013, s. 243-268.
- Groniowska B., M. Gutry: *Organizacja i metody pracy bibliotek dziecięcych*. Warszawa 1962.
- Gutry M.: *Warszawskie biblioteki dla dzieci*. W: *Z dziejów książki i bibliotek w Warszawie*. Warszawa 1961.
- Lewandowicz-Nosal G.: *Biblioteki dla dzieci wczoraj i dziś. Poradnik*. Warszawa 2008.
- Lewandowicz-Nosal G.: *Biblioteki publiczne dla dzieci w Polsce. Raport z badań*. Warszawa 2012.
- *Manifest bibliotek publicznych UNESCO: listopad 1994*. Tłum. E. Krysiak. „Bibliotekarz” 1995, nr 4, s. 20-21.
- Papuzińska J.: *Książki, dzieci, biblioteka. Z zagadnień upowszechniania czytelnictwa i książki dziecięcej*. Warszawa 1992.
- Wojciechowski J.: *Biblioteki w nowym otoczeniu*. Warszawa 2014.
- *Wytyczne IFLA dla bibliotek obsługujących niemowlęta i małe dzieci (do 3 lat)*. W: *Dzieci, Młodzież – Internet – Biblioteka. Wytyczne IFLA Sekcja Bibliotek dla Dzieci i Młodzieży*. Warszawa 2009, s. 59-86.

**dr DOROTA GRABOWSKA**

Instytut Informacji Naukowej  
i Studiów Bibliologicznych UW



## Biblioteka Marsha w Dublinie, najstarszą biblioteką publiczną w Irlandii

Biblioteka Marsha, pierwsza biblioteka publiczna w Irlandii, otwarta w 1707 r. jest niesamowitym miejscem dla miłośników książek. Jej atmosfera, specyficzny nastrój, unoszący się zapach starej skóry i pergaminu przenosi zwiedzających do XVIII w., zwłaszcza że układ księgozbioru od początku, czyli od ponad 300 lat, pozostał niezmienny! W bibliotece zgromadzono ponad 25 tys. książek i 300 rękopisów, które tworzą cztery podstawowe kolekcje.

### Idea jednego człowieka...

Koncepcja utworzenia biblioteki została rozpropagowana przez filantropa, uczonego, wybitnego duchownego arcybiskupa Narcissusa Marsha (1638-1713), który będąc rektorem w Trinity College obserwował trudności w korzystaniu z tamtejszej biblioteki przez ogół społeczeństwa. W maju 1700 r. wysłał list do swojego przyjaciela dr Thomasa Smitha wyjaśniając, że zamierza wybudować bibliotekę publiczną, prosząc jednocześnie o „polecenie mu odpowiednich książek”. Piśze w nim, że choć dom arcybiskupa, St. Grobu, gdzie mieszkał „może być również nazywany pałacem dla dostojenstwa [...], (to) nie ma kaplicy ani biblioteki, która należałaby do niego [budynku], ani nawet dogodnego pokoju do przechowywania książek, tak że moje są rozproszone w trzech odległych pokojach” [<http://www.marshlibrary.ie/about/narcissus-marsh/>]. I tak w 1701 r. został zamówiony, a w 1705 r. zakończono budowę wspaniałego, stylizowanego na gotycki, budynku z przeznaczeniem na bibliotekę. Zaprojektowana przez sir Williama Robinsona niezwykła budowla charakteryzuje się fasadą z czerwonej cegły i wnętrzem wyłożonym szarym dublińskim wapieniem. Obecnie stanowi jedyny w kraju przykład XVIII-wiecznego domu uczonego zachowanego w pierwotnym stanie, który jest



Węjście do XVIII-wiecznego budynku biblioteki Marsha

nadal wykorzystywany zgodnie z zakładanym przeznaczeniem.

Arcybiskup Marsh rozpoczął tworzenie nowej biblioteki od przekazania placówce części własnego, bogatego księgozbioru. Kolekcja odzwierciedla jego zainteresowania naukami ścisłymi, muzyką, językami orientalnymi oraz utworami pisarzy średniowiecznych i rabinicznych. Zgromadził książki w językach: hebrajskim, arabskim, tureckim i rosyjskim, a jego kolekcja judaików łacińskich jest szczególnie cenna. W 1705 r. dołączył do niej kolejne 10 tys. książek zakupionych od jed-

nego z najbardziej wpływowych duchownych w Kościele Anglii, biskupa Worcester, Edwarda Stillingfleeta. Kolekcja ta reprezentująca takie dziedziny jak historia, prawo, nauki ścisłe i polityka kosztowała jak na owe czasy fortunę, czyli 2500 funtów (!) i uważana była za jedną z najlepszych prywatnych bibliotek w Anglii w drugiej połowie XVII w. W tym czasie dołączono również zbiory Elie Bouhèreau, pierwszego bibliotekarza Biblioteki Marsha. Kolekcja ta stanowi unikalne źródło dla badań kalwinizmu w XVII w. we Francji.



Wnętrze biblioteki Narcissusa Marsha

Staraniem Marsha w 1707 r. na podstawie Aktu Parlamentu („An Act for Settling and Preserving a Public Library for Ever”) uchwalono formalne powołanie i ochronę publicznej biblioteki. Dzięki ustawie irlandzkiego parlamentu został potwierdzony i utrwalony status pierwszej publicznej biblioteki w tym kraju.

### Kolekcje i ich właściciele

W bibliotece Marsha znajdują się znaczące kolekcje książek oraz rękopisów europejskich od XV do XVII w. Spośród ponad 25 tys. książek wyodrębnia się:

- 80 inkunabułów (książek drukowanych przed 1501 r.),
- 430 książek wydrukowanych we Włoszech przed 1600 r.,
- 1200 książek drukowanych w Anglii przed 1640 r.,
- 5 tys. książek drukowanych w Anglii przed 1700 r.

Bibliotekę tworzą dwa pomieszczenia – „galerie”, połączone małą czytelnią, a ich układ przypomina kształt litery „L”. Galerie zachowały nie tylko pierwotny wystrój i wyposażenie, ale również układ książek na regałach z irlandzkiego dębu pozostał niezmienny od ponad 300 lat! Układ książek w Galerii jest tematyczny, przy czym każda wnęka reprezentuje odrębne zagadnienie. Również układ według wielkości woluminów ma znaczenie – najcięższe i największe książki znajdują się na dolnych, odpowiednio zaprojektowanych półkach.

W pierwszej Galerii znajdują się książki będące własnością wybitnego angielskiego duchownego Edwarda Stillingfleeta, które zostały odkupione przez Marsha.

Stara Czytelnia wyposażona jest w kilkuosobowy stół, przy którym studiowali m.in. irlandzki pisarz, jeden z czołowych twórców światowej literatury grozy Bram Stoker czy autor *Ulissesa* – James Joyce. Książki w Starej Czytelni należały do pierwszego kustosa biblioteki, hugenoty, Eliasa Bouhèreau, z którym wiąże się niezwykła historia. Uciekł on z Francji przed religijnymi prześladowaniami. Aby przewieźć jego kolekcję (2200 książek) sfingowano jej sprzedaż ambasadorowi w Paryżu, który użył swoich dyplomatycznych wpływów i bezpiecznie przekazał je właścicielowi. I tak biblioteka Marsha wzbogaciła się o jego księgozbiór.

Druga Galeria zawiera dwie kolekcje: pierwsza (po lewej stronie) to osobisty księgozbiór arcybiskupa Marsha. Te zbiory odzwierciedlają zainteresowania pomysłodawcy pierwszej biblioteki publicznej, cenne publikacje lingwistyczne w językach: arabskim, armeńskim, hebrajskim, koptyjskim i syryjskim, a także dzieła naukowe, np. pierwsze wydanie *Principia Mathematica* (1687) – słynnej pracy o grawitacji Izaaka Newtona. W Galerii tej zgromadzono również osobiste zbiory biskupa Clogher, Johna Stearne’a, które mają charakter literacki. Zawierają one również liczne publikacje poświęcone sprawom Irlandii. Biskup Clogher, John Stearne



Układ książek na dębowych regałach od ponad 300 lat pozostał niezmienny

(1660-1745) przekazał swoje zbiory do biblioteki Marsha. Wśród nich jest najstarsza i jedna z najpiękniejszych książek w bibliotece, *Listy do swoich przyjaciół* Cycerona, wydrukowana w Mediolanie w 1472 r.

Oprócz tych czterech kolekcji w bibliotece znajduje się około 300 rękopisów. Wśród nich należy wymienić *Żywoty Świętych w Irlandii* po łacinie z ok. 1400 r., XVI-wieczne madrygały drukowane w Wenecji, Antwerpii i Londynie, inne utwory muzyczne oraz rękopisy dotyczące spraw teologicznych, prawnych i medycznych.

Kolekcje zaskakują szerokim i różnicowanym zakresem tematycznym. Jak można oczekiwać, w jego zbiorze znajdują się prace liturgiczne, mszały, brewiarze, godzinki, bi-

ble drukowane w prawie każdym języku oraz duży wybór prac teologicznych.

Każda z kolekcji posiada książki z zakresu medycyny, prawa, nauki, podróży, nawigacji, matematyki, muzyki i literatury klasycznej, geodezji. Oddzielny pokój jest zarezerwowany dla książek i czasopism dotyczących historii Irlandii, drukowanych w ciągu ostatnich stu lat.

### Jak 300 lat temu!

Atmosfera wewnątrz przenosi czytelników kilka wieków wcześniej, do wieku XVIII. Niezmiernie ciekawym elementem wystroju tej biblioteki są trzy wnęki zabezpieczone ażurowymi kratami zbudowane w 1770 r. w odpowiedzi na kradzieże w bibliotece. Klatki te prawdopodobnie były przeznaczone dla czytelników studiujących książki małego formatu. Właśnie taka forma udostępniania wydań kieszonkowych miała chronić je przed kradzieżą. Oczywiście dodatkowym zabezpieczeniem były również przymocowane do książek łańcuchy.

Badacze starych książek i osoby zwiedzające są pod wrażeniem ciemnej stolarki, zwłaszcza dębowych regałów na książki, które wieńczą rzeźbione oznaczenia literowe, a szczyty dodatkowo zdobi, wryta na cześć fundatora, arcybiskupia mitra.

### Ciekawostki współczesnej działalności biblioteki

Biblioteka swoją aktywność zaznacza obecnością w mediach społecznościowych, na co dzień prezentując co najmniej jeden obraz z kolekcji na Facebooku i Twitterze. W 2015 r. został zaprezentowany list napisany z Londynu przez Daniela O'Connella do żony w Dublinie w dniu, w którym został uchwalony Akt emancypacji katolików w 1829 r. Nagrodą dla pierwszej osoby, która nadesła poprawną transkrypcję listu było 100 €. Okazało się, że zaangażowanie internautów w rozpowszechnienie tego listu i tej informacji było ogromne – oryginalny post został obejrzany przez po-





Wnęki zabezpieczone ażurowymi kratami przeznaczone dla czytelników studiujących książki małego formatu

nad 23 tys. osób na Facebooku i ponad 100 tys. ludzi na Twitterze.

Ta piękna biblioteka jest również idealnym miejscem na kameralną i romantyczną ceremonię ślubną! Ceremonie te posiadają już swoją tradycję i są niesamowitą atrakcją zarówno dla gości, jak i pracowników biblioteki. Stara Czytelnia podczas takiej uroczystości może pomieścić od 15 do 20 osób. Możliwe jest również zorganizowanie sesji fotograficznej zarówno w bibliotece, jak i w uroczym, ukrytym ogrodzie.

W ostatnich latach, dzięki rocznej dotacji z Wydziału Sztuki oraz hojności darczyńców indywidualnych i korporacyjnych, zostały stworzone lepsze warunki do studiowania i zabezpieczenia zbiorów. Stworzono zaplecze dla czytelników, uruchomiono introligatornię, skomputeryzowano katalog, rozpoczęto działania na rzecz udostępnienia w formie cyfrowej najważniejszych rękopisów. Biblioteka organizuje wystawy i konferencje okolicznościowe, a także publikuje katalogi oraz materiały związane ze zbiorami. Odbywają się tu wykłady, szkolenia, wystawy, czy też noce w bibliotece.

Obecnie, z jednej strony rosnące zapotrzebowanie na prowadzenie badań naukowych, analizę rzadkich ksiąg, rękopisów, map, grafik, rysunków i materiałów archiwalnych, a z drugiej strony ograniczona liczba miejsc w czytelni sprawia, że konieczna jest wcześniejsza rezerwacja.

## Zakończenie

Podkreślić należy nie tylko wszechstronność horyzontów i zainteresowań arcybiskupa, o czym świadczy zakres tematyczny druków i manuskryptów kolekcji, ale przede wszystkim jego determinację w realizacji swojej idei udostępniania zbiorów dla społeczności Dublina – idei stworzenia pierwszej publicznej biblioteki w Irlandii. Piękne wnętrza biblioteki Marsha, jej niezmienny wystrój, atmosfera XVIII-wiecznego świata oraz cenny księgozbiór zapraszają do jej zwiedzenia.

**dr RENATA CIESIELSKA-KRUCZEK**

Fot. Renata Ciesielska-Kruczek

*Sylwetki przewodniczących (5)***Faustyn Czerwijowski – prezes ZBP w latach 1924-1926**

Urodził się 15 lutego 1873 r. w Małej Karbaczjówce w powiecie Kamieniec Podolski, zmarł w połowie września 1944 r. w Warszawie. Ojciec Franciszek był administratorem miejscowego majątku, matką była Julia z Buszyńskich. Uczęszczał do gimnazjum filologicznego w Kamieńcu, z którego został wydalony w 1892 r. z 6 klasy za „działalność antyrządową”. Od tego czasu życie Czerwijowskiego stanie się przez kilkanaście lat pasmem zdarzeń, którymi można oddzielić kilku jego rówieśników. Zmieniał bowiem nazwiska, miejsca pobytu i rodzaje zajęć zarobkowych. Był działaczem konspiracyjnym Socjalnej Demokracji Królestwa Polskiego i Polskiej Partii Socjalistycznej, interesował się działalnością oświatową.

Po wydaleniu z gimnazjum uczęszczał do szkoły szytgarów w Dąbrowie Górniczej, w 1895 r. przeniósł się do zagłębia węglowego w Donbasie. Pracował fizycznie i umysłowo jak: górnik, giser, kreślarz. Służbę wojskową odbywał w Carskim Siole. W latach 1901-1902 podróżował po Europie, przez rok przebywał w Londynie, gdzie był składaczem czasopisma „Przedświt”. Miał tu okazję zapoznać się z bibliotekarstwem brytyjskim, bliżej poznał bibliotekę British Museum. Pracował jako robotnik, podróżował po Francji, Niemczech, Szwajcarii, Austrii. Podczas pobytu w Paryżu przez 4 miesiące uczęszczał na wykłady w Szkole Nauk Społecznych. Po powrocie do kraju administrował majątkiem ziemskim na Podolu do 1904 r.

Lata 1904-1905 to okres pracy Czerwijowskiego m.in. w tajnej drukarni w Rydze, jako korektora w legalnym organie PPS „Kurierze Codziennym”. W Warszawie zameldował się jako ziemianin i rozpoczął pracę społeczną przy zakładaniu i kierowaniu czytelniami.



Aresztowany w końcu 1905 r. w tajnej drukarni w Warszawie, od 1906 r. koncentrował swoje zajęcia na prowadzonej uprzednio pracy oświatowej. Zdobyte na zachodzie Europy doświadczenia i obserwacje pozwoliły mu na wprowadzenie do bibliotek polskich nowoczesnych narzędzi w rozwoju czytelnictwa.

Od maja 1907 r. był jednym z kilku pracowników Towarzystwa Biblioteki Publicznej, zajmował się inwentaryzacją i katalogowaniem zbiorów czytelni naukowej tej organizacji, na gruncie której powstała Biblioteka Publiczna m.st. Warszawy. Od tego też roku był uznawany za dyrektora biblioteki warszawskiej, chociaż formalnie został nim w 1913 r., kiedy ufundowaną przez Eugenję Kierbedziową siedzibę otwarto przy ul. Koszykowej 26. Zbiory biblioteki liczyły wówczas ok. 100 tys. jednostek, z czego z darów pochodziło ok. 80% zbiorów. Zaslugą Czerwijowskiego jest podwojenie liczby zbiorów do końca jego dyrektorowania w 1937 r.

Będąc dyrektorem w latach 1913-1937 rozwinął sieć bibliotek miejskich, służył pomocą organizacjom społecznym w zakładaniu bibliotek, organizował kursy i szkolenia dla bibliotekarzy. W 1921 r. opracował i zgłosił do Sejmu RP projekt ustawy bibliotecznej. W strukturze organizacyjnej Towarzystwa Miłośników Historii Warszawy istniał Wydział Historii Książnic i Wiedzy Bibliotecznej, który w 1917 r. został przekształcony z inicjatywy Tadeusza Baranowskiego i Faustyna Czerwijowskiego w Związek Bibliotekarzy Polskich. Baranowski – jak pamiętamy – był pierwszym prezesem Związku, Czerwijowski był prezesem ZBP w latach 1924-1926. Siedziba Związku przez 40 lat mieściła się w budynku biblioteki warszawskiej, co było niewątpliwą zasługą ówczesnego dyrektora. Ponadto Czerwijowski założył Roczną Szkołę Bibliotekarską przy Bibliotece m.st. Warszawy. Tam oraz w Wolnej Wszechnicy Polskiej prowadził wykłady. Zasługą Faustyna Czerwijowskiego było też wydawanie od 1929 r. „Biuletynu Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy”, który w 1934 r. przekształcony został w organ Związku ukazujący się pod tytułem „Bibliotekarz”.

Ważne podręczniki i opracowania autorstwa Czerwijowskiego to m.in. *Bibliotekarz. Krótkie wskazówki dla pracujących w bibliotekach* (1912) i *Biblioteki powszechnie. Podręcznik dla zakładających i prowadzących biblioteki* (1919). W 1928 r. prezydentowi Warszawy złożył memoriał w sprawie rozwoju czytelnictwa w mieście. Autorstwa Czerwijowskiego są także doroczne sprawozdania o stanie Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy. Przyczynił się również do wydania w 1923 r. *Przepisów katalogowania alfabetycznego w bibliotekach polskich*. Pisał instrukcje i informacje dotyczące opracowywania zbiorów bibliotecznych i korzystania z nich. Cała działalność Czerwijowskiego pozwala z pełnym przekonaniem mówić o nim jako twórcy nowoczesnego bibliotekarstwa publicznego.

## Wyróżnienia

1931 r. – Krzyż Oficerski IV Klasy Orderu Odrodzenia Polski

1932 r. – Krzyż Niepodległości

1933 r. – decyzją delegatów kół Związku Bibliotekarzy Polskich – Honorowy Członek Związku.

1938 r. – najwyższe wyróżnienie Polskiej Akademii Literatury – Złoty Wawrzyn Akademicki.

Ostatnie lata życia Faustyna Czerwijowskiego przypadły na czasy II wojny światowej. Zmarł podczas Powstania Warszawskiego pod budynkiem na Powiślu, gdzie mieszkał, nie zdążono go ewakuować do siedziby biblioteki przy Koszykowej.

Pod tablicą pamiątkową, wmurowaną na budynku Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy przy ul. Koszykowej znajduje się napis:

Faustynowi Czerwijowskiemu 1873-1944  
pierwszemu dyrektorowi Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy w latach 1907-1937 współtwórcy bibliotekarstwa w Polsce, działaczowi, wychowawcy, patriocie  
w roku jubileuszowym biblioteki MCMLVII

## Źródła

Biografię z okazji przejścia Czerwijowskiego w stan spoczynku napisał Ksawery Świerkowski *Faustyn Czerwijowski. Szkic biograficzny*, została ona opublikowana w „Bibliotekarzu” Rocznik 9 nr 7-8-9, październik-listopad-grudzień 1937/1938, s. 129-131.

Potem obszerny artykuł zamieścił w publikacji zbiorowej z 1961 r. *Z dziejów książki i bibliotek w Warszawie* Piotr Maślankiewicz s. 688-703, gdzie znajdują się relacje osób, które znały Czerwijowskiego i zapamiętały fakty z ostatnich lat jego życia.

W pobliżu siedziby biblioteki przy Koszykowej znajduje się niewielka ulica Faustyna Czerwijowskiego.

**BOGDAN KLUKOWSKI**



# IFLA w Kapsztadzie „Dynamiczne biblioteki: dostęp, rozwój i transformacja”

81. Konferencja IFLA odbyła się w Kapsztadzie w dniach 15-21 sierpnia 2015 r. Hasło konferencji brzmiało: „Dynamiczne biblioteki: dostęp, rozwój i transformacja”. W trakcie tych kilku dni odbywały się m.in. spotkania komitetów stałych oraz sesje otwarte poświęcone najróżniejszym zagadnieniom związanym z szeroko pojętym bibliotekarstwem.

## Sekcja Bibliograficzna

Jako członek Komitetu Stałego Bibliografii uczestniczyłam w spotkaniach tej sekcji, która od kilku lat pracowała m.in. nad dokumentem pt.: „Best Practice for National Bibliographic Agencies in a Digital Age”. Podczas konferencji przedstawił końcowy stan prac nad nim. Przygotowany dokument będzie stanowił podstawę dalszej pracy i promocji bibliografii, współpracy z wydawcami itp.

Podczas sesji postawiono podstawowe pytanie, czy sekcja w takiej formie jest nadal potrzebna, a jeśli tak, to dlaczego? Zmiany, jakie zachodzą w świecie bibliotekarskim wpłynęły również na zadania, rolę i znaczenie bibliografii. Obecnie, kiedy to metadane i bazy danych są podstawą do wyszukiwania informacji, tradycyjne myślenie o bibliografii straciło na znaczeniu i zmian wymaga także nazwa sekcji. W trakcie dyskusji pojawiły się jednak pewne rozbieżności, co do ewentualnej nowej nazwy sekcji i decyzję przełożono na przyszłoroczny zjazd IFLA.

Analizowano wspólne obszary zainteresowań łączące sekcję bibliograficzną z sekcją klasyfikacji i indeksacji, katalogową, a także ochrony dziedzictwa kulturowego. Ustalono, że z wymienionymi sekcjami będą prowadzone rozmowy dotyczące ewentualnej współpracy.

Zwrócono uwagę na fakt, iż bibliografia nie dotyczy tylko drukowanych dokumentów, ale coraz ważniejsze stają się dokumenty online. Pojawia się też pewien konflikt między bazami danych a publikowaną bibliografią, głównie z powodu stosowane-



go RDA. Zamieszczanie elementów RDA w bibliografii jest trudne. Pytania, jakie sobie postawiono dotyczyły m.in. takich spraw jak: na jakim poziomie opisywać bibliografię, skoro nie mieszczą się w niej hasła autorytatywne? Przedstawiciele poszczególnych bibliotek narodowych wymienili się dotychczasowym doświadczeniem i okazało się, że w zależności od systemu, zaawansowanie prac nad tym zagadnieniem jest różne.

Na zakończenie zaprezentowano nowy biuletyn „IFLA Metadata Newsletter”, który jest wspólną publikacją sekcji bibliograficznej, katalogowej oraz klasyfikacji i indeksacji.

W związku z wytycznymi IFLA na kolejne lata rozważano jakimi zadaniami należałoby się zająć w pierwszej kolejności. Podczas podsumowywania stwierdzono, że zagadnienia związane z bazami danych, przechowywaniem dokumentów i ich ochroną są niezmiernie ważne dla świata bibliotekarskiego. Podkreślono również istotną rolę dokumentów elektronicznych, które zyskują coraz większą rangę i znaczenie.

## Sekcja Katalogowania

Spotkania Komitetu Stałego ds. Katalogowania cieszą się zawsze dużą popularnością, bierze w niej udział ponad 50 osób. W ramach sekcji działają grupy robocze: FRBR oraz ISBD. Omówiono strategię i działanie tych grup. Zgłoszone podczas

ubiegłorocznego spotkania problemy związane z anonimami klasycznymi Afryki oraz literaturą Ameryki Łacińskiej. Zostały przedstawione przez grupy robocze, których prace w tych obszarach będą nadal kontynuowane. Omówiono również raport z prac nad ICP (International Cataloguing Principles) oraz plan dalszej działalności podejmowanej w ramach rewizji dotychczasowych zasad. Związane to jest również z nazwami osób (names of person), które należy przyjąć do khw.

W dodatkowym spotkaniu grupy roboczej ISBD przedstawiono prace nad adaptacją ISBD w kontekście RDA. W tym spotkaniu uczestniczyli przede wszystkim przedstawiciele sekcji katalogowej oraz bibliograficznej.

## Konferencje

W trakcie kongresu odbyło się też wiele sesji otwartych. W tym krótkim sprawozdaniu przedstawiamy trzy z nich, ważne z punktu widzenia katalogowania zbiorów.

17 sierpnia odbyła się sesja organizowana przez sekcję bibliograficzną pt.: „Zmiany zachodzące w bibliografiach narodowych – sprawy dotyczące egzemplarza obowiązkowego zasobów elektronicznych”.

Pierwszy referat: „Egzemplarz obowiązkowy w RPA: transformacja w świecie cyfrowym” zaprezentowała Denis Rosemary Nicholson, która obecnie pracuje na Uniwersytecie Witwatersrand w Johannesburgu, a w latach 2006-2008 zajmowała się sprawami egzemplarza obowiązkowego w Komitecie przy Ministerstwie Sztuki i Kultury. W swoim referacie zaprezentowała historię zmian prawa związanego z egzemplarzem obowiązkowym w RPA, wskazała biblioteki, które go otrzymują i opisała, na czym polega współpraca pomiędzy nimi. Sytuacja jest specyficzna, ponieważ są tam dwie biblioteki narodowe (jedna w Kapsztadzie, druga w Pretorii). Roli egzemplarza obowiązkowego nie można nie doceniać, ponieważ dzięki niemu chronimy dziedzictwo narodowe wraz z jego skomplikowaną, wielokulturową strukturą.

Obecnie w RPA trwają prace nad prawodawstwem dotyczącym ochrony zasobów elektronicznych, a digitalizacja jest podstawowym narzędziem służącym do ochrony dziedzictwa narodowego.



Polska delegacja na Kongresie IFLA w Kapsztadzie

Kolejny referat wygłosiła Edita Lichtenbergová, która pracuje w Bibliotece Narodowej Republiki Czeskiej i zajmuje się gromadzeniem zbiorów, bibliografią oraz katalogowaniem. Referat pt.: „Czeska bibliografia narodowa: nowy krok ku kompletności” dotyczył najnowszych ustaleń związanych ze zbiorami elektronicznymi. Biblioteka Narodowa Republiki Czeskiej prowadzi digitalizację zbiorów na skalę masową w ramach narodowego projektu, którego celem jest zarejestrowanie zdigitalizowanych dokumentów we wspólnej bazie, z którą współpracują zarówno biblioteki naukowe, jak i publiczne w Czechach.

Znaczny wzrost produkcji e-booków spowodował podjęcie działań w celu uregulowania ich ochrony zarówno od strony prawnej, jak i technologicznej. W 2012 r. rozpoczęto realizację projektu, który wprowadza zmiany w zakresie zarządzania publikacjami elektronicznymi przy gromadzeniu, katalogowaniu, archiwizacji oraz implementowaniu nowych standardów katalogowania. Publikacje elektroniczne od maja bieżącego roku są katalogowane zgodnie z zasadami RDA. W chwili obecnej grupa robocza w Bibliotece Narodowej Republiki Czeskiej pracuje nad zaadaptowaniem przepisów RDA na własne potrzeby, wprowadzając dodatkowe punkty dostępu.

Kolejny referat pt. „Zapewnienie jakości metadanych elektronicznego egzemplarza obowiązkowego” został przygotowany przez Stinę Degerstedt oraz Joakima Philipsona (Szwedzka Biblioteka Narodowa). W styczniu tego roku w Szwecji została uregulowana sytuacja prawna egzemplarza obowiązkowego dokumentów elektronicznych. Do tych dokumentów zaliczono wszystkie te, które są dostępne publicznie przez sieć internetową oraz jako pojedyncze pliki o ile są kompletne i mają



trwały charakter. Przedstawiono również, w jaki sposób ten typ dokumentów może być dostarczany do bibliotek i jak powinien być on przechowywany.

Ostatni referat podczas tej sesji zaprezentowała Mathilde Koskas, pracownica oddziału egzemplarza obowiązkowego Francuskiej Biblioteki Narodowej. Przedstawiła działania, jakie podjęto w BNF w związku z dokumentami elektronicznymi. W połowie 2012 r., zdecydowano się na korzystanie z formatu ONIX, przystosowanego do standardów pracy z książką, a przyjaznego do wymiany danych między wydawcą i biblioteką. Od 2014 r. wydawcy mają możliwość przesyłania tą drogą podstawowych elementów bibliograficznych dotyczących wydawanych przez nich e-dokumentów.

## Sekcja Standaryzacji

Interesującą sesję zorganizował Komitet ds. Standaryzacji: „Wpływ standaryzacji na międzynarodową społeczność bibliotekarską”. Zwróć uwagę tylko na wybrane referaty.

Pierwszy z nich to „Ankieta na temat ISBD – raport”, wygłoszony przez Agnes Galeffi, która jest członkiem Sekcji Katalogowania i pracownikiem Biblioteki Watykańskiej. Swój raport przygotowała na podstawie ankiet rozesłanych do bibliotek na całym świecie. Przygotowano 30 pytań związanych z używaniem ISBD, tłumaczeniem przepisów, problemami i oczekiwaniami, znalazło się też miejsce na własne komentarze.

Ankieta była wypełniana w latach 2012-2014, a Polska została zaklasyfikowana do grupy państw, które nie są pewne, czy zmienić swoje przepisy katalogowania. Jak widać od tamtej pory w Biblio-

tece Narodowej wiele się zmieniło. Mimo że na ankietę nie odpowiedziały wszystkie zaproszone instytucje i kraje, to jednak badania pokazują, z jakimi problemami należy się mierzyć i jakie kierunki rozwoju wyznaczyć.

Kolejny referat „Modele koncepcyjne IFLA: wpływ i ewolucja”, przygotowany został przez Chris Oliver, kierowniczkę oddziału zajmującego się opisem zasobów i metadanymi na Uniwersytecie w Ottawie. FRBR, FRAD, FRASAD są modelami konceptualnymi stworzonymi przez IFLA, które porządkują sposoby opracowania dokumentów. Przedstawiono charakter tych modeli, ich znaczenie oraz rozwój.

Ostatni referat z tej sesji to „Relacje między standardami IFLA a pozostałymi standardami: ISBD, UNIMARC, ISSN – trwały związek”. Polecam ten referat głównie tym osobom, które chcą się dowiedzieć, w jaki sposób tworzyły się standardy na przestrzeni lat, ponieważ ma on raczej charakter historyczny. Autorzy tekstu: Gaëlle Béquet, Louise Howlett oraz Mirna Willer przybliżyli założenia, cele i stan obecny poszczególnych standardów.

## Sekcja Katalogowania

W ostatnim dniu konferencji, 20 sierpnia, odbyła się sesja zorganizowana przez Sekcję Katalogowania pt. „Modelowanie informacji bibliograficznych na potrzeby Web of Data – wyzwania i rezultaty”.

Pierwszy referat „Wprowadzenie do FRBRoo and PRESSoo” wygłosił Patrick Le Boeuf z Francuskiej Biblioteki Narodowej. Na wstępie ogłosił powstanie grupy FRBR w ramach IFLA. Następnie omówił koncepcje modelu FRBRoo oraz PRESSoo w kontekście zmian FRBR i rozwoju tych modeli przez najbliższe lata.

Kolejny referat „Prezentacja modelu FRBR” przygotowany i wygłoszony przez Pat Rivę oraz Maję Żumer omawiał prace prowadzone nad tym modelem. Efektem grupy roboczej, która nad nim pracuje, będzie dokument, przygotowany wspólnie przez stałe komitety: katalogowania, klasyfikacji i indeksacji oraz bibliografii. Proponowana jest szeroka dyskusja nad dokumentem na początku 2016 r.

Moim zdaniem najciekawszy referat to „Datos.bne.es: usługa LOD i dostęp FRBR jako modele



dostępu do biblioteki”, przygotowany przez pracowników Hiszpańskiej Biblioteki Narodowej, a ogłoszony przez Ricardo Santosa, członka komitetu stałego ds. katalogowania. Santos zaprezentował nowy portal [datos.bne.es](http://datos.bne.es), który dzięki różnym powiązaniom przeszukuje nie tylko zbiory biblioteczne, ale i inne bazy danych. Wydaje się, że to jest kierunek, w którym zmierza również i nasza Biblioteka Narodowa.

Zakończenie konferencji miało bardzo miły akcent, ponieważ ogłoszono oficjalnie, że IFLA w 2017 r. odbędzie się we Wrocławiu. Obecny na spotkaniu prezydent Wrocławia, Rafał Dutkiewicz bardzo serdecznie zaprosił wszystkich na to spo-

tkanie. Zaprezentowano również promocyjny film o Wrocławiu.

W kongresie wzięło udział ponad 3100 uczestników z całego świata, najliczniej był prezentowany kontynent afrykański, Nawiczej reprezentantów, oczywiście poza gospodarzami, było z USA oraz Chin.

Kolejna konferencja IFLA odbędzie się w Ohio, Columbus w Stanach Zjednoczonych w przyszłym roku.

**st. kustosz GRAŻYNA FEDEROWICZ**

kierownik Zakładu Książki w BN

---

## Jak dbać o kulturę języka wśród młodych?

Podczas II Festiwalu Książki dla Dzieci i Młodzieży „Czytajmy” odbywającego się w ramach projektu „Bibliomania”, Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich (SBP) we współpracy z Warszawskim Centrum Innowacji Edukacyjno-Społecznych i Szkoleń (WCIES) zorganizowało 25 września 2015 r. w Arkadach Kubickiego przy Zamku Królewskim w Warszawie konferencję pt. „Jak dbać o kulturę języka wśród młodych”. W konferencji wzięło udział ponad 80 bibliotekarzy, nauczycieli bibliotekarzy, pedagogów, badaczy czytelnictwa dzieci i młodzieży, większość z Warszawy i województwa mazowieckiego. Konferencję prowadziła Ewa Gruda, kierująca Muzeum Książki Dziecięcej w Bibliotece Publicznej m.st. Warszawy – Bibliotece Głównej Województwa Mazowieckiego. W imieniu organizatorów uczestników konferencji powitały: Joanna Sasinowska, reprezentująca Festiwal Książki dla Dzieci i Młodzieży „Czytajmy”, Małgorzata Bykowska z Warszawskiego Centrum Innowacji Edukacyjno-Społecznych i Szkoleń oraz Joanna Pasztaleniec-Jarzyńska, wiceprzewodnicząca Zarządu Głównego SBP.

W programie konferencji znalazły się trzy referaty ukazujące różne aspekty literatury atrakcyjnej dla współczesnego młodego czytelnika, a także funkcje języka i książki jako formy komunikowania.

Weronika Kostecka z Pracowni Badań Literatury dla Dzieci i Młodzieży (Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego) w referacie „Poprawnie, ale czy prawdziwie?” przedstawiła charakterystyczne cechy współczesnego tekstu literackiego atrakcyjnego dla młodego czytelnika. Język powinien być wiarygodny i przystępny, umiejętnie łączący walory języka literackiego z językiem potocznym. Język kreowania świata i opisywania rzeczywistości powinien nawiązywać do popularnych wśród młodzieży sieciowych form komunikacji społecznej, jak portale społecznościowe, rzeczywistość wirtualna, gry komputerowe, itp. Na przykładzie trzech powieści Kostecka omówiła charakterystyczne cechy literatury dla młodego czytelnika.

Marcin Szczygielski w powieści *Omega* opowiada o historii dwunastoletniej dziewczynki, która dostaje e-mail z linkiem do gry komputerowej. Po jej zainstalowaniu, zmienia się otaczająca ją rzeczywistość, którą zaczynają rządzić nieznanne reguły gry komputerowej. Autor powieści wplata do wirtualnej przestrzeni tematy młodzieżowej popkultury rysując portret współczesnych nastolatków, dla których granica między rzeczywistością a przestrzenią wirtualną staje się umowna.

Małgorzata Warda w powieści *5 sekund do 10* nawiązuje także do świata gier komputerowych,

zwłaszcza skutków społecznych jakie może powodować, takich jak uzależnienie od wirtualnej rzeczywistości i destrukcja osobowości, odosobnienie, samotność. W jej powieści młody człowiek strzela do młodzieży w szkole przenosząc do realu reguły gry komputerowej. Mika, bohaterka powieści, pomaga policji rozwikłać zagadkę wchodząc w świat gry komputerowej opartej o technologie pozwalające graczom wczuć się w grę wszystkimi zmysłami: czują ból, pragnienie, strach, itp. Iluzja przypomina rzeczywistość, a wirtualny księżyc IO ma pomóc dotrzeć do prawdy.

Charakterystyczne dla obu powieści jest różnorodne traktowanie obu przestrzeni – realnej i wirtualnej.

W powieści Pawła Beręsowicza *Wszystkie lajki Marczuka* głównym bohaterem jest internet i jego możliwości kreowania nieistniejących bohaterów w przestrzeni wirtualnej. Poprzez hasło do Wikipedii, blog, konto na Facebooku z tysiącami „lajków”, wymyślony bohater lokalnej społeczności zaczyna żyć własnym życiem.

Omawiając przytoczone powieści autorka referatu zwraca uwagę na autentyczność języka i strategie narracyjne. Autor nie jest wszystkowiedzącym i oceniającym mentorem, pozwala czytelnikowi obserwować działania i postawy bohaterów oraz samodzielnie wyciągać wnioski. W podsumowaniu, Kostecka stwierdza, że literatura nie powinna dostarczać jednoznacznych stwierdzeń i gotowych ocen, ale dawać przyjemność, której warunkiem jest język odbierany przez młodego czytelnika jako wiarygodny, zrozumiały dla niego, pozwalający zaufać autorowi i identyfikować się z bohaterami.

Grzegorz Leszczyński, profesor UW, kierujący Pracownią Badań Literatury dla Dzieci i Młodzieży (Wydział Polonistyki UW) w referacie „Poprawnie, ale czy prawdziwie” przedstawił interesującą diagnozę współczesnej kultury na przykładzie funkcji języka. Cytując Fryderyka Schillera „Język układa słowa i myśli za Ciebie” Leszczyński stwierdził, że język jest narzędziem poznawania świata – tyle widzimy i rozumiemy, ile potrafimy nazwać. Obecną epokę dominacji cywilizacji obrazu i języka komputerowego nazwał światem milczenia. Kultura obrazkowa radzi sobie bez słowa, ale tworzy bariery między wyobcowanymi i samotnymi ludźmi, którzy nie słuchają, co mówią inni. Autor zwraca uwagę na coraz więk-



szą popularność blogu – nowej formy intymnego dziennika, która potwierdza znaczenie języka i form literackich dla poznania i opisanego siebie. Przypomina, jak ważną funkcję w poznaniu świata mają zabawy językowe dzieci. Komizm narracyjny i dialogowy można wyrazić najlepiej przez opowiadanie. Leszczyński ukazał też ograniczenia opisywania świata za pomocą słowa: język czasem upraszcza i zamyka rzeczywistość, niektórych sytuacji emocjonalnych nie można nazwać, a milczenie jako nie nazywanie rzeczywistości może być formą pełniejszego przeżywania skomplikowanych sytuacji życiowych. Wykład profesora Leszczyńskiego, odwołujący się do wielu zjawisk z zakresu językoznawstwa oraz historii kultury i literatury, był niezwykle inspirujący.

Michał Zając z Instytutu Informatyki i Studiów Bibliologicznych UW w referacie pt. „Aplikacje książkowe dla dzieci: między literaturą a grą komputerową” wyjaśnił różnicę między książką tradycyjną drukowaną lub elektroniczną (e-booki) a książką elektroniczną z wielozadaniowymi aplikacjami nazywaną „bookapps” – aplikacją książkową. Apps łączą tekst literacki, interaktywne zadania literackie oraz gry komputerowe, dają możliwość zmiany narracji, dopisania własnego tekstu, ilustracji lub gry, odtworzenia aplikacji w wersji audio lub wideo, nagrania własnego tekstu. Ta forma niby książki bardziej przypomina zabawę niż dzieło literackie, a nadmiar różnorodnych wrażeń powoduje, że – zdaniem badaczy – sama narracja jest gorzej zapamiętywana niż w przypadku tradycyjnej lektury.

W części informacyjnej Małgorzata Bykowska zaprezentowała ofertę edukacyjną Warszawskiego Centrum Innowacji Edukacyjno-Społecznych

i Szkoleń oraz ofertę współpracy bibliotek publicznych i szkolnych ([www.wcies.edu.pl](http://www.wcies.edu.pl)).

Barbara Tomkiewicz, przewodnicząca Oddziału Warszawskiego Towarzystwa Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich opowiedziała o działalności TBNSP, a zwłaszcza Oddziału Warszawskiego Towarzystwa.

Marta Lach, kierująca Wydawnictwem SBP przedstawiła ofertę wydawniczą Stowarzyszenia, zwłaszcza dwie nowe serie poświęcone problemom czytelnictwa i literatury dla dzieci i młodzieży: „Biblioteki – Dzieci – Młodzież” pod pa-

tronatem prof. Joanny Papuzińskiej, inspirująca bibliotekarzy, nauczycieli oraz rodziców do rozwijania zainteresowań czytelniczych dzieci i młodzieży oraz „Literatura dla Dzieci i Młodzieży. Studia” wydawana we współpracy z Wydziałem Polonistyki UW.

Referenci spotkania są autorami książek wydanych przez Wydawnictwo SBP.

**JOANNA  
PASZTALENIC-JARZYŃSKA**

---

## **Historia w bibliotece, archiwa cyfrowe, działania w środowisku lokalnym**

### **Seminarium SBP w czasie trwania XXIV Targów Książki Historycznej w Warszawie – 27.10.2015 r.**

Tegoroczne XXIV Targi Książki Historycznej odbywające się od 2009 r. w Arkadach Kubickiego – budowli w Ogrodach Zamku Królewskiego w Warszawie, były największą z dotychczasowych edycji tej imprezy. W historycznych Arkadach Kubickiego znalazło swoje miejsce 125 stoisk, na których ponad 220 wydawnictw zaprezentowało prawie 5 tys. tytułów. Architektura Arkad jest znakomitym tłem dla wystawców książek historycznych. Jednym ze współorganizatorów Targów jest Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, które tradycyjnie już prezentuje miłośnikom historii bogatą działalność wydawniczą bibliotek. Salon Bibliotek organizowany jest już po raz czwarty, jego dorobek zawarty jest w starannie wydanym *Katalogu publikacji historycznych bibliotek*.

W ramach IV Salonu Bibliotek SBP zorganizowało w dniu 27 listopada br. seminarium pt. „Historia w bibliotece, archiwa cyfrowe, działania w środowisku lokalnym” z cyklu „Czytanie łączy pokolenia”.

Jako pierwsza prelegentka wystąpiła Agnieszka Kudelka z Ośrodka „Karta”, przedstawiając

temat „Idea, sieć i dokonania Cyfrowych Archiwów Tradycji Lokalnej w Polsce”. Ośrodek „Karta” w ramach Programu Rozwoju Bibliotek FRIS organizuje sieć lokalnych, społecznych archiwów historycznych, tworząc zbiór Cyfrowych Archiwów Tradycji Lokalnej (CATL) przy bibliotekach gminnych, które stają się centrami aktywizującymi miejscowe społeczności do ocalenia, pielęgnowania i upowszechniania dokumentów historii i tradycji lokalnej. W dwóch rundach wzięło udział ponad 120 bibliotek. Przez 3 lata istnienia CATL zgromadzono ponad 10 tys. materiałów archiwalnych. Biblioteki we współpracy ze środowiskiem lokalnym są cennym źródłem dostarczania informacji archiwalnych. Wydarzenia, tradycje regionalne np. święto ziemniaka w Mońkach, świadectwa życia codziennego jak: fotografie, listy, albumy rodzinne, pamiątki z okresu II wojny światowej to cenne archiwalia. Narzędziem komunikacji między CATL a bibliotekami są blogi, na których biblioteki wpisują swoje dokonania w tym zakresie. Zdigitalizowane materiały są upubliczniane na stronach Cyfrowych Archiwów Tradycji Lokalnej, a część znajduje się w Bibliotece Cyfrowych Archiwów Tradycji Lokalnej.



Drugie wystąpienie dyr. Grzegorza Zegadło dotyczyło tematu „Przywracanie pamięci. Pruszkowscy Żydzi w Pruszkowskiej Książnicy”. Biblioteka w Pruszkowie to aktywna oficyna wydawnicza. Referent skupił się tym razem na problematyce żydowskiej. W latach 1933-1942 liczba mieszkańców Pruszkowa wynosiła ok. 25 tys. a odsetek Żydów kształtował się w granicach 5-6 %. W okresie okupacji w Pruszkowie utworzono getto. Życie mieszkańców pochodzenia żydowskiego zostało upamiętnione w kilku wydawnictwach Książnicy Pruszkowskiej oraz w licznych wystawach tematycznych. Ta problematyka jest wciąż żywa w aktualnych działaniach biblioteki np. lekcje biblioteczne, nauka języka idysz, wydanie samouczka do języka hebrajskiego, itp.

„Rola biblioteki w kształtowaniu wiadomości historycznej” to temat, który omówiła w czasie seminarium Mirosława Majewska – dyrektor Biblioteki Publicznej im. Zygmunta Jana Rumla Praga-Południe m.st. Warszawy. Patron biblioteki – Zygmunt Jan Rumel to „postać, która łączy wielokulturowość i otwartość Kresów oraz heroizm okupowanej stolicy”. Jego poezja porównywana jest do twórczości Krzysztofa Kamila Baczyńskiego. W tym roku biblioteka obchodzi stulecie urodzin patrona, a także stulecie przyłączenia do Pragi – Grochowa, Saskiej Kępy. Te uroczystości znalazły, bądź też znajdą swój wyraz w działaniach edukacyjnych biblioteki. Biblioteka ma charak-

ter placówki wielokulturowej, specjalizującej się w gromadzeniu dokumentów dotyczących Kresów. Do tradycji należą ożywione kontakty z krajami Europy Wschodniej, gdzie tematem są również zagadnienia historyczne.

Historia jest przedmiotem spotkań w bibliotece w czasie „historycznych śród”. Na uwagę zasługują takie inicjatywy jak: „Tropiciele historii”, gra uliczna „Gdzie jest generał?”, spotkanie poświęcone generałowi Sosabowskiemu, „Pamięć i cześć Błękitnej Armii Józefa Hallera”.

Praska Południowa Książnica w sposób znakomity w swojej działalności łączy wielokulturowość z historią, kreuje się na wielokulturową bibliotekę.

Na zakończenie seminarium uczestnicy z przyjemnością obejrzel najnowszą wersję filmu pt. „Habent sua fata libelli” o działalności Centralnej Biblioteki Wojskowej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego – ze wstępem Piotra Dobrowolskiego z CBW.

Bliskie spotkanie z historią zachęciło zgromadzonych na seminarium uczestników do zwiedzenia Targów Książki Historycznej w Arkadach Kubickiego.

**JADWIGA CHRUŚCIŃSKA**

## **WW – wiadomości, wydarzenia**

### **E-motywacja – aktywizacja i wspieranie osób starszych w GBP w Brodach**

Gminna Biblioteka Publiczna w Brodach wzięła udział w projekcie „E-motywacja”, którego głównym celem była aktywizacja i wspieranie osób starszych w rozwoju – osobistym i społecznym. Uczestnicy akcji: zostali zaproszeni do udziału w przygodzie z odkrywaniem siebie! Dodaliśmy odwagi i uzupełniliśmy zapasy energii przydatne do życia aktywnego i spełnionego. Zaprosiliśmy seniorów do spotkania „tuż za rogiem” – w przyjaznej atmosferze naszej biblioteki. Niestety projekt już się skończył, jednak nasze pomysły nie, dlatego też dalej będziemy się spotykać i działać.



## Moje lektury

### O książce Ewy Dombek *Potyczki bibliografa czyli bibliografia od kuchni* słów kilka

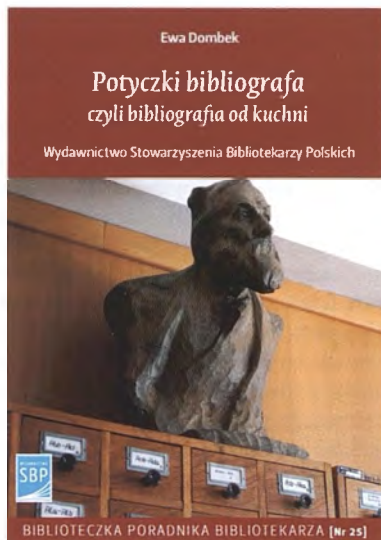
*Praca, która jest warta tego by ją wykonywać, niezależnie od otrzymanej zapłaty, praca dająca przyjemność i będąca dobrą robotą, staje się przywilejem coraz mniejszego grona szczęśliwców.* Takie motto, autorstwa Cliva Staplesa Lewisa umieszczone zostało na pierwszych stronach nowej, dwudziestej piątej już książki, która ukazała się w serii <Biblioteczka Poradnika Bibliotekarza>. Publikacja ta poświęcona została dziedzinie bibliotekarskiej profesji, która w powszechnym odbiorze jest dziedziną skrajnie nudną, hermetyczną i niedzisiejszą, czyli bibliografii.

Ewa Dombek, autorka *Potyczek bibliografa czyli bibliografii od kuchni*, próbuje zbudować inny wizerunek tej dyscypliny i pokazać, że tworzenie bibliografii może być pasjonującą przygodą (taką jaką maluje się w wyobraźni po lekturze przywołanego na wstępie motta).

Omawiana książka stanowi zbiór tekstów Ewy Dombek publikowanych na łamach „Bibliotekarza” od czerwca 2012 r., z których część została poprawiona, przerezegowana i uzupełniona. Całość licząca 164 strony publikacji podzielona została na pięć części o różnej objętości. Zamykają ją indeks osobowy, bibliografia oraz spis wykorzystanych ilustracji.

Z okładki książki spogląda na czytelników sam Karol Estreicher uwieczniony na popiersiu wykonanym przez Wacława Szymanowskiego, a znajdującym się w siedzibie Zakładu Bibliografii Polskiej 1901-1939 – w Bibliotece Narodowej.

Pierwsza z grup tekstów tworzących *Potyczki bibliografa...* została zatytułowana *Zagadki – o ludziach i ich talentach*. Znalazło się w niej pięć felietonów, które łączy tematyka biograficzna. Autorka opisuje m.in. historię i trudności na jakie natrafiono przy rozwiązywaniu jednego z pseu-



donimów używanego przez Ludwika Zamenhofa, poszukiwania informacji biograficznych o zapomnianej dziś literatce Leonii Grabskiej, próby identyfikacji tajemniczego poety czy problemy z koligacjami rodzinnymi.

*O czyracości na rękach po rękoczynach polożniczych u krów*, to z kolei jeden z tytułów prac wymienionych przez autorkę w tekście otwierającym drugą część prezentowanej książki. W dwóch wydrukowanych w niej felietonach podjęta została próba spojrzenia z „przymrużeniem oka” na dokumenty rejestrowane w bibliografiach retrospektywnych. Wszystko to w odniesieniu do fragmentów twórczości Juliana Tuwima oraz wydanego w 1925 r. przez krakowskich uczonych „żartobliwego”, nadprogramowego, 13. numeru „Przewodnika Bibliograficznego”.

Trzecia, licząca cztery felietony grupa tekstów skupia się na opracowaniu nietypowych doku-

mentów: odbitek, nadbitek i jednodniówek. Są to publikacje dość problematyczne. O dylematach i kłopotach metodycznych i praktycznych przy ich bibliografowaniu Ewa Dombek pisze w bardzo przystępny sposób, zamieszczając bardzo bogaty materiał ilustracyjny. Również czwarta część książki porusza problematyczny i pracochłonny w opracowaniu rodzaj publikacji, a mianowicie serie wydawnicze. Poprawne opisanie serii bardzo często potrafi sprawić, nawet doświadczonym bibliografom, sporo kłopotów. Autorka w dwóch felietonach przedstawia jak z opracowaniem serii radzą sobie pracownicy jej Zakładu i przekonuje, że pomimo różnorodnych napotykaných trudności efekt pracy stanowi dla bibliografa ogromną satysfakcję.

Ostatnie teksty zamieszczone w części piątej i szóstej (*Zamiast zakończenia*) stanowią podsumowanie całej książki. Zawierają ogólne refleksje autorki nad istotą bibliografii i sensem jej tworzenia. Uwagę przykuwa zwłaszcza felieton pt. *Łąbędzi śpiew... czy potrzebna jest jeszcze bibliografia retrospektywna?* Stanowi on zapis przemyśleń nad zmieniającym się otoczeniem społecznym, ekonomicznym i technologicznym w jakim funkcjonuje bibliografia retrospektywna. Przywołane zostały liczne przykłady potwierdzające, że dzięki pracy bibliografów potrzeby informacyjne użytkowników mogą być zaspokajane na bardzo wysokim poziomie. Jednak czy to wystarczy, by zaistniała silna społeczna świadomość przydatności dobrze opracowanych bibliografii różnych typów? W *Potyczkach bibliografa...* znajduje się z pewnością ogromna liczba argumentów na potwierdzenie tego, że bibliografia stanowi ważny element utrwalania narodowego dorobku kulturowego.

Dzięki bogatemu doświadczeniu zawodowemu zdobytemu przez Ewę Dombek, książka w wiary-

godny i niezwykle przystępny dla czytelnika sposób pokazuje, że praca przy tworzeniu bibliografii retrospektywnej jest ciężka i momentami żmudna (choć dzięki postępowi technologicznemu zwiększającemu dostępność różnego typu źródeł informacji i narzędzi i tak jest ona łatwiejsza niż jeszcze kilkanaście lat temu). Osiągane efekty potrafią jednak przynosić ogrom satysfakcji i zadowolenia z pracy. Nie oznacza to, że jest to zadanie odpowiednie dla każdego bibliotekarza. By mu sprostać, trzeba posiadać bardzo dużą wiedzę i orientację historyczno-literacką oraz cechować się wytrwałością w poszukiwaniu i dochodzeniu do prawidłowych informacji. Finalny produkt stanowi jednak bezcenne i niezwykle pozytywne źródło informacji o dorobku polskiej kultury narodowej, jaki został wypracowany przez naszych przodków. Kto wie, może zaprezentowana w powyższym tekście publikacja pobudzi w licznej grupie czytelników „żyłkę” bibliograficzną i z inspiracji Ewy Dombek powstanie wiele bardzo cennych opracowań bibliograficznych różnych typów (np. bibliografii lokalnych, tematycznych czy osobowych stworzonych z oddolnej, społecznej inicjatywy)?

*Potyczki bibliografa...* są lekturą lżejszą niż opracowania naukowe, jednak traktującą o bardzo poważnych sprawach. I dlatego warto po nią sięgnąć.

**Ewa Dombek: *Potyczki bibliografa czyli bibliografia od kuchni*. Warszawa: Wydaw. SBP, 2015, 164 s. (Biblioteczka Poradnika Bibliotekarza; 25). ISBN 978-83-64203-49-7.**

**JAN KOZAKOWSKI**

IIINiSB UW

Publikację można nabyć w sklepie Wydawnictwa SBP: <http://www.sbp.pl/sklep>; [sprzedaz@sbp.pl](mailto:sprzedaz@sbp.pl)

**Cena: 28 zł**

**Nowa pozycja Wydawnictwa SBP**

**Bajka jak lekarstwo**

**Zastosowanie bajkoterapii w terapii pedagogicznej**

**autorstwa Agnieszki Chamery-Nowak i Lidii Ippoldt**

Zapraszamy do sklepu Wydawnictwa SBP (<http://www.sbp.pl/sklep>; [sprzedaz@sbp.pl](mailto:sprzedaz@sbp.pl))







## *Książki, które pomogą w pracy, które warto przeczytać!*

**Książki w życiu najmłodszych.** Red. nauk. Mariola Antczak, Agata Walczak-Niewiadomska. Warszawa: Wydaw. SBP, 2015, 142 s. (Nauka – Dydaktyka – Praktyka; 160).

Publikacja dotyczy rozważań nad wpływem czytania i literatury na rozwój dzieci, zwłaszcza najmłodszych. Teksty pogrupowano w dwóch częściach. Pierwsza poświęcona jest książkom dla dzieci. Odnaleźć tam możemy problemy związane z: odbiorem powieści Tove Jansson o Muminkach, projektem wspierania rozwoju uczniów poprzez pisanie opowiadań, rozumienia fikcji literackiej przez dzieci i rolę strony graficznej książek, obrazem dziecka w literaturze i horrorami dziecięcymi. W drugiej części opublikowano teksty o wybranych formach i metodach pracy, które mogą ułatwiać rozbudzanie zainteresowań czytelniczych w najmłodszym wieku. Zaprezentowano muzeum jako przestrzeń, która dzięki nowoczesnym metodom (upcycling, kamishibai, inżynieria papieru) kształci miłośników czytania i sztuki. Poruszono tam również inne problemy m.in.: uczenie czytania dzieci pięcioletnich metodą globalną, możliwości wykorzystania literatury w procesie wzmacniania rozwoju – w tym emocjonalnego, rola ojców w rozwoju emocjonalnym i intelektualnym dzieci oraz nieodpłatne przekazywanie książek nowo narodzonym dzieciom. Myślę, że nikt nie kwestionuje olbrzymiego wpływu czytania i literatury na rozwój najmłodszych, a publikacja ta poszerzy i uzupełni wiedzę na ten temat.



**W kręgu kultury czytelniczej dzieci i młodzieży.** Red. nauk. Mariola Antczak, Agata Walczak-Niewiadomska. Warszawa: Wydaw. SBP, 2015, 215 s. (Nauka – Dydaktyka – Praktyka; 163).

Tematyka publikacji dotyczy kultury czytelniczej dzieci i młodzieży (zamiłowań, zainteresowań, nawyków, wiadomości, umiejętności, sprawności czytelniczych, które umożliwiają kontakt dzieci i młodzieży ze słowem drukowanym). Teksty podzielono na cztery części: *Dzieci i młodzież w świecie cyfrowym*, *Dzieci i młodzież w świecie czasopism*, *Działalność instytucjonalna na rzecz kultury czytelniczej dzieci i młodzieży*, *Kultura czytelnicza dzieci i młodzieży w ujęciu międzynarodowym*. Wyraźnie zaznaczono, że książka jest coraz bardziej „uwikłana” w relacje z nowymi mediami. Bibliotekarzy na pewno zainteresują artykuły z pierwszej części, omawiające problemy związane ze światem cyfrowym. Znalazły się tutaj teksty o: blogach dotyczących książek dla dzieci i młodzieży (*Będę pisać o książkach... – książkowa blogosfera i jej młodzi twórcy*), eBook-u 2.0 (*eBook 2.0. Książka w rzeczywistości sieci drugiej generacji*), literaturze (roz)grywalnej (*Inne czytanie i dziecięca literatura (roz)grywalna – od gamebooków do książek rzeczywistości rozszerzonej*) i bibliotece w szkole (*Internetowe Centrum Informacji Multimedialnej czy Kawiarenka Internetowa w szkole*). Równie interesujące są pozostałe artykuły publikacji, które ułatwiają nam śledzenie zmian w kulturze czytelniczej dzieci i młodzieży.



DOROTA GRABOWSKA

Zapraszamy do sklepu Wydawnictwa SBP (<http://www.sbp.pl/sklep>; [sprzedaz@sbp.pl](mailto:sprzedaz@sbp.pl))

**PIERWSZE / NAJSTARSZE – cykl prezentacji  
z okazji 1050. rocznicy chrztu Polski  
organizowany przez Bibliotekę Narodową**

W dniu 24 października 2015 r. Biblioteka Narodowa rozpoczęła cykl PIERWSZE / NAJSTARSZE, w ramach którego co miesiąc prezentowane będą pierwsze teksty i najstarsze zabytki kultury i historii polskiej dokumentujące początki Państwa Polskiego. W pierwszej odsłonie został zaprezentowany *Rocznik świętokrzyski dawny*. To właśnie na jego karcie widnieje wiadomość o przybyciu do Polski czeskiej księżniczki Dobrawy w roku 965 i o chrzcie Mieszka I w roku następnym „Mysko dux baptizatur”.



*Rocznik świętokrzyski dawny* jest najstarszym zachowanym w oryginale pomnikiem polskiej historiografii. Zawiera informacje o najstarszych wydarzeniach polskiej państwowości z lat 948-1119. Przekazuje m.in. informacje o ślubie Mieszka I z Dąbrówką i chrzcie Polski: Dubrouka unenit ad miskonem (Dąbrówka przybyła do Mieszka), Mysko dux baptizatur (Książę Mieszko został ochrzczony). Obie informacje zostały omyłkowo wpisane o rok później, niż fakty miały miejsce, czyli pod rokiem 966 i 967, co zauważył jeden z czytelników i na marginesie podał datę właściwą Chrzta Polski.

*Rocznik świętokrzyski dawny* (zwany także *Rocznik Dawny*) w zasadniczej części powstał najprawdopodobniej w Krakowie, między 1122 a 1236 r. i został wpisany na końcu pergaminowego kodeksu *Epistolae canonicae cum glossa Anselmi Laudunensis* (karty 38v-39r), a będącego dziełem szkoły w Laon (północna Francja).

Co najmniej od XIII w. był własnością krakowskiej kapituły, a od XV w. należał do biblioteki benedyktynów w opactwie Świętego Krzyża na Łysej Górze, skąd trafił w drugiej połowie XVIII w. do Biblioteki Załuskich w Warszawie, czyli pierwszej Biblioteki Narodowej. W 1795 r. został wywieziony, wraz z całą Biblioteką Załuskich do Petersburga. Na mocy traktatu ryskiego został zwrócony Polsce w 1923 r. i przekazany do zbiorów Biblioteki Narodowej. W 1939 r. ewakuowany do Kanady, skąd powrócił po dwudziestu latach. Przechowywany jest w skarbcu Biblioteki Narodowej.

W sobotę 28 listopada br. w ramach cyklu PIERWSZE / NAJSTARSZE, odbył się w Pałacu Rzeczypospolitej pokaz *Sakramentarza tyńieckiego*. Ten bogato zdobiony kodeks to nie tylko jeden

z najstarszych (XI w.) rękopisów przechowywanych w Polsce, ale także intrygujące źródło wiedzy na temat kultury państwa Piastów. Wydarzeniu towarzyszyły wykłady o kobietach i książkach w XI w. oraz o początkach opactwa benedyktynów w Tyńcu.



**Sakramentarz tyński** – bogato zdobiony kodeks z XI w, należący do grupy najstarszych rękopisów przechowywanych w Polsce, został przepisany i ozdobiony iluminacjami w Kolonii, prawdopodobnie w klasztorze św. Pantaleona ok. 1072-1075 r. Księga trafiła do Tyńca albo wkrótce potem, albo sto lat później (po opuszczeniu przez benedyktynów opactwa na Ołbinie we Wrocławiu), gdzie kodeksu użyto podczas konsekracji tamtejszego kościoła św. Wincentego w 1149 r. W rękopisie zachowała się jedna miniatura całostronicowa, przedstawiająca *Maiestas Domini* (p. 32: zobacz w Polonie: <http://polona.pl/item/6825768/37/>), trzy całostronicowe inicjały oraz 13 mniejszych, bogato zdobionych. Kalendarz oraz Canon missae zostały spisane złotem na purpurowym tle. Rękopis, zakupiony przez Stanisława Kostkę Zamoyskiego w roku 1814, wszedł w skład Biblioteki Ordynacji Zamojskiej, która obecnie stanowi depozyt w Bibliotece Narodowej.

*Sakramentarz tyński* w bibliotece cyfrowej Polona: <http://polona.pl/item/6825768/0/>

Oprac. na podstawie informacji prasowej BN

## Spotkania autorskie w Szkole Podstawowej nr 3 w podwarszawskiej Zielonce

Dnia 16 listopada 2015 r. w zielonkowskiej „Trójce” odbyło się zorganizowane przez bibliotekę – spotkanie autorskie z pisarką Wiolettą Piasecką, która jest autorką tekstów dla najmłodszych. Napisała ponad czterdzieści baśni i bajek dla dzieci, dwie biografie m.in. Hansa Christiana Andersena i Faustyny Morzyckiej, cztery sztuki teatralne oraz wiele słuchowisk radiowych. Zadebiutowała w 1999 r. książką *Zaczarowana kraina bajek*, w której znalazło się siedem utworów. Następnie wydała baśnie: *Zaczarowane bąbelki*, *Bajka na dobranoc*, *Dwie Malgosie*, *Bajka o królownie*, *Sześć życzeń Natalki*, *Dawno temu...*, *Włóczęga*, *Domek marzeń*, *Zasłużyć na fiołki*, *Baśń bibliograficzna o Faustynie Morzyckiej*, *Księżniczka dziecięcych*

*serc* i inne. Wydawnictwo Św. Wojciecha wydało zaś jej książkę pt. *Dawno temu w Betlejem*.

Za pośrednictwem swych bohaterów autorka przekazuje dzieciom wiarę w moc własnych zdolności i możliwość realizacji marzeń. Baśnie jej niosą przesłanie i zmuszają do refleksji. Praca, poszukiwanie prawdy, zwycięstwo dobra nad złem, to tylko nieliczne wartości wynikające z treści jej bajek.

Wioletta Piasecka jak zwykle była ubrana w strój wróżki, miała ze sobą kukielki i pięknie opowiadała o swoich książkach, pisarstwie i o sobie. Można było kupić jej książki i zdobyć autograf.

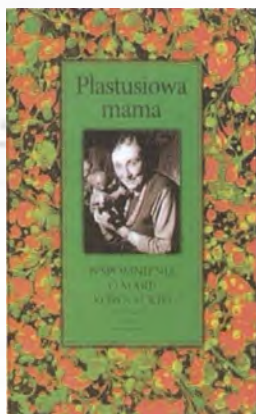




\*\*\*

W grudniu br. odbyło się zorganizowane przez bibliotekę kolejne ciekawe spotkanie autorskie z Mariolą Pryzwan, pisarką, warszawską bibliotekarką. Napisała ona wiele wspomnień i biografii o znanych ludziach np. o Marii Dąbrowskiej, Marii Kownackiej, Annie German, Zbigniewie Cybulskim i wielu innych.

Mariola Pryzwan w czasie spotkania zaprezentowała swoją najnowszą książkę o Marii Kownackiej.



Maria Kownacka była nauczycielką, bibliotekarką i pisarką, autorką sztuk teatralnych dla dzieci i młodzieży, tłumaczką z języka rosyjskiego. Była również twórczynią teatryku supełków i pacynek, współtwórczynią Teatru „Baj” oraz wielką miłośniczką i znawczynią przyrody, której poświęciła większość prac. Spośród jej utworów największą popularność zdobyły: *Razem ze słonkiem*, *Za żywopłotem*, *Kukuryku na ręczniku*, *Kajtkowe przygody*, *Rogaś z Doliny Roztoki*, *Szkola nad obłokami* i oczywiście *Plastusiowy Pamiętnik*. Stworzony przez Kownacką sympatyczny ludzik z pasteliny stał się ulubieńcem kilku pokoleń polskich dzieci, w tym także naszych uczniów.

Do spotkania z Mariolą Pryzwan dzieci z naszej szkoły zostały przygotowane przez nauczycieli, panie ze świetlicy i bibliotekarki. Nauczyciele omawiali lektury Marii Kownackiej, czytano dzieciom książki tej autorki, a biblioteka szkolna zorganizowała wystawę książek, konkurs na Plastusia oraz prezentowała film dokumentalny o Marii Kownackiej.



Mariola Pryzwan w rozmowie z dziećmi

Mariola Pryzwan ciekawie opowiadała o pisarce i jej twórczości, pokazała własnego Plastusia, a dla dorosłych napisała książkę pt. *Plastusiowa mama. Wspomnienia o Marii Kownackiej*. Publikację wzbogacają liczne fotografie z prywatnego archiwum pisarki.

Myszę, że nasi uczniowie ze spotkań wychodzą zadowoleni i bogatsi o wiele ciekawych informacji.

**EWA DUNIN-WILCZYŃSKA**

nauczyciel-bibliotekarz  
Szkoła Podstawowa nr 3 w Zielonce

### Nielatwe początki

Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Kole związana jest z miastem od 70 lat. Początki były skromne. Piotr Wojciechowski – burmistrz miasta Koła – powierzył zorganizowanie biblioteki Ignacemu Wasilewskiemu, nauczycielowi, społecznikowi i bibliofilowi, który pracę rozpoczął od zaopiekowania się, uratowaną podczas okupacji, częścią zbioru biblioteki powiatowej i Klubu Policyjnego oraz zbieraniem książek od ludności. Książki gromadził i sporządzał pierwsze wykazy we własnym mieszkaniu. Uroczyste otwarcie Miejskiej Biblioteki Publicznej nastąpiło 1 kwietnia 1945 r. – w lokalu przy Placu Wolności 15 (dawna siedziba Narodowego Banku Polskiego) – i stało się wielkim świętem społeczności lokalnej. Pierwszym kierownikiem został Ignacy Wasilewski, który pełnił tę funkcję do 31 grudnia 1956 r., a pierwszą bibliotekarką – Stefania Peda. Zatrudniona 1 czerwca 1945 r. pracowała społecznie – otrzymywała jedynie talony żywnościowe i okresowe zapomogi.

Pod koniec 1945 r. księgozbiór liczył 2120 książek i 112 czytelników. Prężny rozwój Koła i potrzeba nadrobienia wojennych opóźnień kulturalnych i edukacyjnych sprawiły, że biblioteka, aby sprostać nowym zadaniom, musiała się szybko rozwijać. W 1947 r. placówkę przeniesiono do dwuizbowego lokalu – o ogólnej powierzchni użytkowej 60 m<sup>2</sup> – przy ul. 11 Listopada 5. W 1956 r. znaleziono dla niej miejsce w budynku dawnej pastorówki ewangelickiej, przy ul. Sienkiewicza 5. Biblioteka otrzymała pięć izb, a w 1963 r. szóstą – na oddział dla dzieci. Wynajmowane pomieszczenia biblioteka opuściła 30 kwietnia 2013 r., przenośząc się do budynku dworca kolejowego.

### Zmienne wiatry

Na przełomie lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX w. księżnica kolska nadal poszerzała ofertę dla czytelników. Powstała sieć filii bibliotecznych, które umiejscowiono w rozwijających się dzielnicach miasta. Pod koniec lat osiemdziesiątych działało ich pięć.

1 czerwca 1975 r. nastąpiła kolejna reorganizacja administracyjna kraju. Powstały nowe województwa.



Biłogóra. Biblioteka zaprzestała działalności jako powiatowa i stała się Miejską Biblioteką Publiczną.

Po reformie administracyjnej i likwidacji województwa konińskiego biblioteka znów zmieniła nazwę. 2 czerwca 1999 r. Zarządy Miasta Koła i Powiatu Kolskiego podpisały „Porozumienie”, na mocy którego powierzono bibliotece działania na rzecz powiatu. Od 28 września placówka funkcjonuje jako Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna.

### Nowe wyzwania

PiMBP w Kole to obecnie biblioteka główna i 3 filie biblioteczne. Obsługujemy rocznie 4 tys. czytelników, udostępniając ponad 56 tys. zbiorów z różnych dziedzin wiedzy. Wychodząc naprzeciw mobilności użytkowników wprowadzamy nowatorskie usługi. Od lipca br. oferujemy czytelnię online podręczników akademickich i książek naukowych z różnych dziedzin oraz literatury pięknej na platformach IBUK LIBRA oraz NASBI. Ponadto oferujemy zasoby Cyfrowej Biblioteki Publikacji Naukowych ACADEMICA – udostępniamy książki i czasopisma dzięki systemowi wypożyczeń międzybibliotecznych plików elektronicznych. Należymy do ogólnopolskiego portalu e-usług bibliotecznych – w.bibliotece.pl oraz udostępniamy w katalogu bibliotecznym zasoby „Wolnych Lektor”. Od kilku lat gromadzimy książkę mówioną.

Od samego początku nasze działania skupiły się na „zaistnieniu” w nowym środowisku. Zastosowaliśmy marketing i dbałość o dobry wizerunek

biblioteki oraz jej promocję. Swoje działania intensyfikujemy podczas kwietniowego „Światowego Dnia Książki”, majowego „Tygodnia Bibliotek” i „Dnia Bibliotekarza”, czerwcowego „Tygodnia Czytania Dzieciom”, czy wrześniowego „Narodowego Czytania”. Pamiętamy również o wydarzeniach lokalnych. Każdego dnia pokazujemy, że na dworcu kolejowym może tętnić życie biblioteczne. Wszystkie działania można śledzić na stronie internetowej oraz portalu społecznościowym Facebook.

Imprezy mają charakter otwarty i skierowane są do szerokich kręgów odbiorców, odpowiadają zainteresowaniom wszystkich grup wiekowych. Oferujemy różnorodne formy, począwszy od spotkań autorskich, konkursów, poprzez prelekcje, warsztaty, wykłady, promocje książek, koncerty i maratony czytania, na zajęciach plastycznych skończywszy. Przy bibliotece funkcjonują Dyskusyjne Kluby Książki: dla dorosłych i młodzieży oraz Koło Przyjaciół Biblioteki. Nawiązaliśmy współpracę z Klubem „Trzecia Zmiana”. Biblioteka rozpoczęła kurs komputerowy „Komputer dla seniorów”. W październiku br. ruszyła IV edycja – dla trzech grup (dwóch początkujących, jednej zaawansowanej). Ponadto, raz w tygodniu odbywają się u nas spotkania członków Klubu – użyczamy pomieszczeń, sprzętu oraz oferujemy pomoc merytoryczną.

Włączamy się – jako partner – do różnych projektów m.in.: „Osoby w wieku 50+ a rozwój kapitału społecznego. Diagnoza i ewaluacja wielkopolskich inicjatyw kulturalnych”, który zdobył dofinansowanie ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu „Obserwatorium Kultury UAM”. Wspólnie ze Stowarzyszeniem Instytutu Zachodniego, Instytutem Zachodnim Instytutu Naukowo-Badawczego zorganizowaliśmy debatę „Bezpieczna Polska w bezpiecznej Europie?”.

Jesteśmy współorganizatorami sesji popularnonaukowych, których tematyka dotyczy spraw związanych z historią naszego regionu a etapem końcowym są publikacje książkowe. Od siedmiu lat współwydajemy periodyk „Rocznik Kolski”, zawierający artykuły o historii miasta i regionu oraz popularyzujący dorobek środowiska regionalnego.

Biblioteka nie zapomina o młodzieży oraz najmłodszych czytelnikach. Obok tradycyjnych zajęć



w czasie ferii i wakacji, organizujemy wiele innych, ciekawych, niekonwencjonalnych form prezentowania placówki i jej zbiorów. Należą do nich: spotkania o charakterze biblioterapeutycznym, ekologicznym, warsztaty (dramatyczno-teatralne, komputerowe), spotkania poświęcone trudnym tematom: przemocy wirtualnej, inności i odmienności. Ogromnym zainteresowaniem cieszą się organizowane w bibliotece noc: „I Ogólnopolska Noc Bibliotek”, czy „Noc z mitologią grecką”, poprowadzona przez pisarza Dariusza Rekosza. Najmłodsze dzieci mogą spędzić czas z Bajką oraz rozbudzić swoją wyobraźnię w Akademii Plastyki. Maluchy mają do dyspozycji salę zabaw, w której czas wolny spędzają z rodzicami. W pomieszczeniu są klocki, zabawki edukacyjne, układanki, pluszaki, a na lubiących ruch czeka Xbox.

W tym roku rozpoczęliśmy projekt „Współczesna literatura dla dzieci i młodzieży”. Podczas wizyt w placówkach szkolnych działających na terenie naszego miasta, uprawiamy booktalking – krótko prezentujemy co ciekawego znajduje się między okładkami polecanej przez nas książki. Zmieniamy się w gawędziarzy i handlowców.

Prowadzimy bogatą działalność kulturalną z instytucjami partnerskimi: placówkami oświatowymi wszystkich szczebli, instytucjami kultury, organizacjami, stowarzyszeniami. Odpowiadamy na ich oczekiwania i potrzeby.

Przy bibliotece skupiamy grupę wolontariuszy, która wspiera działania bibliotekarzy w realizowaniu podejmowanych przez placówkę zadań.

Patrząc na siedemdziesiąt lat działalności, uświadamiamy sobie jak długą drogę przebyliśmy. Z placówki o bardziej niż skromnych warunkach





lokalowych i małym księgozbiorem, nasza biblioteka przeobraziła się w instytucję nowoczesną, o szerokiej ofercie usługowej, stale rozwijającą się. Dziś trudno sobie wyobrazić krajobraz Koła bez Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej. Jesteśmy nie tylko placówką, która dba o spuściznę regionu, ale przede wszystkim miejscem spotkań kolan.

## **Przeprowadzka do budynku dworca kolejowego**

Dworzec kolejowy w Kole, oddany do użytku w 1925 r., jest jednym z nielicznych dworców, które przetrwały do naszych czasów. Dzięki współpracy i porozumieniu władz miasta Koła z poznańskim Oddziałem Gospodarowania Nieruchomościami PKP S.A., od października 2010 r. do lutego 2013 r. została przeprowadzona jego gruntowna modernizacja (zawarcie porozumienia było warunkiem pozyskania przez PKP S.A. środków finansowych na planowane roboty. Gwarantem porozumienia było umieszczenie w wyremontowanym budynku miejskiej instytucji użyteczności publicznej).

Po trwającej prawie dwa lata renowacji przywrócony został historyczny wygląd dworca z okresu międzywojennego. Przebudowano wnętrze i przystosowano je do nowych funkcji. Oprócz odprawy podróżnych w budynku znalazła siedzibę Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna oraz Pracownia fizjoterapii. W budynku zainstalowano monitoring oraz internet bezprzewodowy. Zlikwidowane zostały bariery architektoniczne, zamontowano windy. Dzięki tym zabiegom budynek stał się przyjaznym miejscem dla osób niepełnosprawnych oraz mających problemy z poruszaniem się. Wymieniono instalacje, doprowadzając do dworca ciepłą wodę. Wartość inwestycji wyniosła 5 mln zł.

Do nowo wyremontowanego budynku dworca kolejowego biblioteka została przeniesiona 1 maja 2013 r. Rozpoczęto proces urządzania i wyposażania placówki w nowy sprzęt biblioteczny i techniczny. W połowie sierpnia rozpoczęły swoją działalność filia dla dzieci i wypożyczalnia dla młodzieży i dorosłych. Realizację pełnej oferty placówka rozpoczęła w połowie października po zakupie wszystkich materiałów i urządzeń pozwalających jej prawidłowo funkcjonować.

Uroczyste otwarcie biblioteki – na którym obecni byli: senator Ireneusz Niewiarowski; przedstawiciele: władz samorządowych miasta i powiatu, Rady Miejskiej w Kole, Kościoła; prezesi kołskich firm; dyrektorzy PKP S.A. Oddział Gospodarowania Nieruchomościami w Poznaniu; bibliotekarze oraz czytelnicy – nastąpiło 17 października 2013 r.

W nowym budynku – na parterze – znajduje się wypożyczalnia oraz filia dla dzieci. Na pierwszym piętrze czytelnia z parkiem komputerowym, a wyżej: opracowanie zbiorów, instruktor oraz administracja.

Dzięki udziałowi w programie Instytutu Książki „Kultura+” priorytet „Biblioteka+ Infrastruktura bibliotek” placówka posiada – wyposażoną w 25 komputerów, w tym 18 do dyspozycji czytelników (dostęp do internetu jest bezpłatny) – czytelnię komputerową. Dumni jesteśmy z tego, że wszystkie procesy biblioteczne zostały skomputeryzowane. Zbiory są prezentowane na stronie internetowej biblioteki ([www.biblioteka-kolo.pl](http://www.biblioteka-kolo.pl)). Można je też zamówić elektronicznie. Z tego samego programu zostały zakupione regały biblioteczne. W urzędzaniu wnętrza niemalą zastęgę mieli bibliotekarze. Każdy szczegół, począwszy od wyboru koloru, a skończywszy na najdrobniejszych detalach, był dokładnie omawiany. Stworzyliśmy pomieszczenia ergodynamiczne, przyjemne, ciekawie wyglądające. Nadaliśmy wnętrzą niepowtarzalny charakter.

Wydaje się, że wędrówka po bibliotece kołskiej dobiegła końca. Zapraszamy do jej odwiedzenia.

**ANNA PIETRUSZKA  
ALEKSANDRA KOWALSKA**

PiMBP w Kole

## Kongres IFLA i sprawy lokalne

To już pewne. W Afryce ogłosili, że w roku 2017 olimpiadę bibliotekarską ze swoimi świętymi ze wszystkich krajów zjedzie do Wrocławia. Ten Wrocław to ma szczęście! Nie dość, że w tym roku będzie Europejską Stolicą Kultury to jeszcze dołożyli mu IFLA. Nie trzeba też zapominać, że od 23 kwietnia 2016 r. do 23 kwietnia 2017 r. Wrocław będzie Światową Stolicą Książki. Tak rozreklamowany Wrocław był chyba tylko podczas Światowego Kongresu Intelktualistów w Obronie Pokoju w 1948 r. Po tamtym kongresie została iglica (choć postawiona miesiąc wcześniej w związku z Wystawą Ziem Odzyskanych), a co zostanie we Wrocławiu po Kongresie IFLA?

W mieście jest teraz wiele wygodnych i godnych miejsc, w których mogą się odbywać obrady kongresu, miejsc starych i całkiem nowych, jest wiele hoteli, w których mogą być zakwaterowani uczestnicy. W ciągu ostatnich kilku lat przybyło też wiele obiektów kultury, zwłaszcza związanych z muzyką – oczywiście prym dźwierz tu monumentalne Narodowe Forum Muzyki.

A biblioteki?

Prawie każda uczelnia wrocławska w ostatnich latach wzbogaciła się o nową bibliotekę, nowy budynek, ale i nowoczesne jego wyposażenie. Kiedy piszemy te słowa jako ostatnią urzędza się biblioteka Akademii Medycznej a media donoszą o zamknięciu w stanie surowym budynku Biblioteki Archidiecezjalnej na Ostrowie Tumskim w miejscu dawnego siedemnastowiecznego alumnatu. Wlecz się tylko prawdziwe otwarcie Biblioteki Uniwersyteckiej, ciągle brakuje pieniędzy na wyposażenia. Może to zły cień Bolesława Bieruta, powojennego patrona Uniwersytetu nie pozwala dokończyć tej przewlekłej inwestycji?

A biblioteki dla ludzi (nie studentów)?

Władzom Wrocławia udało się zlikwidować prawie wszystkie małe biblioteki osiedlowe, często zlokalizowane w małych, posklepowych lokalach. Część filii zlikwidowano całkowicie, część połączono, przestał bowiem obowiązywać trend biblioteczny sprzed 1989 r. – w każdym osiedlu biblioteka. Początkowo powstawały tzw. centra informacyjno-biblioteczne, placówki znacznie większe, wyposażone w nowe sprzęty, ale przede wszystkim w komputery, z elektronicznymi katalogami, potem hasło centrów zarzucono, zwyciężyła, ze względów ekonomicznych, tendencja do umieszczania bibliotek w szkołach, dostępnych i dla dzieci i dla mieszkańców okolicznych osiedli. Filie teraz są inne: kolorowe, jednoprzestrzenne, wyposażone w dostęp do internetu, zaopatrzone nie tylko w książki, ale i inne nośniki treści.

Najskromniejsza jest sama centrala ulokowana w byłym żłobku, z małeńkimi wypożyczalniąmi dla dorosłych i dzieci, z taką samą czytelnią.

Niestety, ani władze Wrocławia, ani sami bibliotekarze nie zadbali o szczytną inicjatywę zbudowania we Wrocławiu nowoczesnej, dużej biblioteki miejskiej, choćby takiej jaką mają już nawet niewielkie miasta w Polsce. To była najlepsza okazja – Europejska Stolica Kultury, teraz Kongres i Światowa Stolica Książki. Pieniądze? Tak naprawdę chodzi tu o tzw. wolę polityczną, która doprowadziła do budowy olbrzymiego stadionu, na ogół pustego. Więc nie będzie nowej, pięknej biblioteki, nawet obietnicy, nawet symbolicznego kamienia węgielnego. Niektórzy wciąż marzą o przeniesieniu się na ulicę Szajnochy do pseudogotyckiego budynku dawniej StadtBibliothek (niemieckiej, naukowej biblioteki miejskiej), teraz jeszcze użytkowanego przez Bibliotekę Uniwersytecką. Ani to marzenie ambitne, ani potrzebne.

Nie ma nawet małego kamyczka związanego z marzeniem o nowej, pięknej bibliotece miejskiej...

*Emeryk*

# Z WARSZTATU METODYKA

## M A T E R I A Ł Y   M E T O D Y C Z N E

### *Pies Baskerville'ów*, czyli zagadka dla gimnazjalistów

#### Konkurs czytelniczy

#### I. Legenda

1. Kto za czasów Wielkiej Rewolucji rządził w zamku Baskerville?
2. Jakie drzewo rośnie pod komnatą wieżową, w której jak głosi legenda więziono wybrankę Hugona?
3. Jaka odległość dzieliła zamek Baskerville od domu rodzinnego uciekinierki?
4. W jaki sposób psy złapały trop uciekającej panny?
5. Jakiej rasy były psy biorące udział w pościgu?

#### II. Śledztwo

1. Sir Karol Baskerville miał zwyczaj, co wieczór, przed pójściem na spoczynek, przechadzać się po słynnej alei przed zamkiem. Jaka to była aleja?
2. Kto odziedziczył majątek po zmarłym właścicielu sir Karolu?
3. Czyje ślady dostrzegł doktor Mortimer w pobliżu miejsca śmierci zmarłego sir Karola?
4. Podaj dokładną treść listu/anonimu do sir Henryka Baskerville
5. Z jakiego czasopisma wycięto część przestrogi?
6. Jakie przedmioty zginęły sir Henrykowi w hotelu?
7. Jakim numerem dorożki podróżował człowiek, który śledził sir Henryka i doktora?
8. Jaką sumę pieniędzy odziedziczył sir Henryk w spadku po stryju?
9. Za kogo podawała się osoba szpiegująca Henryka i Watsona?
10. Ile miał lat sir Henryk, kiedy zmarł jego ojciec?
11. Jak miała na imię „siostra” Pana Stapletona?

12. Kto jest narratorem powieści?
13. O jakim przedmiocie rozmawiali Holmes i Watson przed przyjściem dra Mortimera?
14. Kogo Beryl Stapleton pomyliła z sir Henrym?
15. Na czym polegało dziwactwo Franklanda?
16. Za pomocą czego Stapleton nadawał swojemu psu bestialski wygląd?
17. Kto ukrywał się na bagnach i czy był on spokrewniony z mieszkańcami zamku?
18. W dniu przyjazdu sir Henryka i dra Watsona do siedziby, okolice patrolowały liczne wojska, dlaczego?
19. Podaj inicjały imienia i nazwiska kobiety, z którą sir Karol miał się spotkać w noc swojej śmierci?
20. Kim w rzeczywistości była Beryl dla Stapletona?
21. Przy jakiej ulicy mieszkał Sherlock Holmes w Londynie?
22. Do kogo należał pies, który śmiertelnie przestraszył właściciela Baskerville?

#### III. Wskaż prawidłową odpowiedź

1. Furtka, która prowadziła na łąki i trzęsawiska była:
  - a) drewniana, biała, ma kłamkę i zasuwę
  - b) żeliwna, ciężka z zardzewiałym zamkiem
2. *Pies Baskerville'ów* Conan Doyle'a to:
  - a) powieść kryminalna
  - b) powieść obyczajowa
3. Laura Lyons córka starego Franklanda zarabiała na życie:
  - a) maszyną do szycia
  - b) maszyną do pisania



4. Z którego roku pochodził manuskrypt podarowany dr. Jakubowi Mortimerowi przez sir Karola:  
 a) 1742  
 b) 1824

5. Sir Karol był:  
 a) skryty, małomówny  
 b) wesoły i towarzyski

6. Podaj imię i nazwisko opisanej postaci:  
 „...był niewielkiego wzrostu, silnie zbudowany, miał lat ze trzydzieści, włosy i oczy ciemne; gęste, czarne brwi nadawały jego twarzy wyraz stanowczy, a nawet srogi. Z całej jego postawy i ogorzałego oblicza było znać, że dużo przebywał na świeżym powietrzu; wyglądał na skończonego gentlemana”.

7. Połącz małżeństwa  
 a) Beryl 1. artysta Lyons  
 b) Eliza 2. naturysta Jack Stapleton  
 c) Laura 3. kamerdyner John Barrymore

8. Kraniologia, którą pasjonował się doktor Mortimer zajmuje się:  
 a) rodowodem psów  
 b) dział anatomii porównawczej zajmujący się budową czaszki

9. Połącz w pary:  
 a) Jack Stapleton 1. teleskop  
 b) Frankland 2. medycyna  
 c) Henryk Baskerville 3. motyle  
 d) Jakub Mortimer 4. Ameryka

**IV. Rebus**



Las a=e



twa



Dzia k

HASŁO:

|  |  |  |  |  |  |  |  |
|--|--|--|--|--|--|--|--|
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|--|--|--|--|--|--|--|--|

Wyjaśnij hasło .....

.....

.....

**V. Ród Baskerville'ów**

Podaj jak najwięcej członków rodu Baskerville'ów wymienionych w książce:

.....

.....

.....

.....

**Odpowiedzi**

**I. Legenda**

1. Hugon człowiek porywczy i bezbożny
2. ogromna brzoza
3. 3 mile
4. chustka dziewczyny
5. brytany

## II. Śledztwo

1. aleja więzów
2. Henryk Baskerville, syn młodszego brata sir Karola
3. ślady dużego psa
4. „Jeśli dbasz o życie, strzeż się trzęsawiska”
5. „Times”
6. buty: żółty nowy i stary czarny
7. numer dorożki 2704
8. 740 tys. funtów szterlingów
9. Sherlock Holmes
10. 10 lat
11. Beryl
12. Doktor John Watson
13. Laska doktora Mortimera
14. John Watson
15. m.in. wytaczał procesy o drogi publiczne
16. smarował psa siarką i fosforem
17. Seldon brat pani Barrymore
18. z pobliskiego więzienia uciekł więzień
19. L. [Laura] L. [Lyons]
20. żona
21. Baker Street
22. do Stapletona

## III. Wskaż prawidłową odpowiedź

1. a) drewniana, biała, ma klamkę i zasuwę
2. a) powieść kryminalna
3. b) maszyną do pisania
4. a) 1742
5. a) skryty, małomówny
6. sir Henryk Baskerville
7. a) 2, b) 3, c) 1
8. b) dział anatomii porównawczej zajmujący się budową czaszki
9. a) 3, b) 1, c) 4, d) 2



## IV. Hasło LESTRADE

Śledczy inspektor współpracujący z detektywem. Postać drugoplanowa.

V. Hugon: synowie, Roger, Jan, córka Elżbieta, Karol Baskerville, Henryk Baskerville, Roger Baskerville, najmłodszy z trzech braci, Jack Stapleton, Jakub Desmond.

Pytania do konkursu powstały na podstawie tekstu: Arthur Conan Doyle: *Pies Baskerville'ów* [1] *Dziwne przygody Sherlocka Holmesa*: tłum. Eugenia Żmijewska dostępnym w serwisie <https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/pies-baskervilleow.html>

## DOROTA GRZĄBA

nauczyciel bibliotekarz  
Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka  
im. J. G. Pawlikowskiego w Przemysłu  
Filia w Jarosławiu

Ilustracje Aleksandra Soja, lat 10

# Biblioteka jak bocianie gniazdo

## Projekt edukacyjny

Stopniowe wypieranie książek papierowych przez elektroniczne, nieograniczony dostęp do ogromnej bazy danych w internecie, możliwość zaoszczędzenia czasu dzięki dobrodziejstwu korzystania z katalogów online nie oznaczają deprecjacji roli nowoczesnej biblioteki. Na dowód tego warto przeanalizować etapy realizacji projektu edukacyjnego, którego podstawowym elementem jest właśnie biblioteka, stanowiąca realne wsparcie

dla edukacji: polonistycznej, przyrodniczej, technicznej i oczywiście działalności na terenie szkoły różnych kół zainteresowań.

Tytuł tekstu kryje w sobie istotną sugestię, by jak najczęściej zachęcać do odwiedzania takich miejsc w przestrzeni publicznej, gdzie można bezpiecznie i skutecznie pomnażać mądrość, wyrabiać kulturę i uwróżliwiać na piękno świata.

## Schemat organizacyjny projektu

I Doprecyzowanie tematu, opracowanie planu pracy.

1. Zaproszenie wszystkich uczestników wraz z wychowawcami i reprezentantami różnych edukacji na spotkanie z nauczycielem bibliotekarzem. Wprowadzenie i omówienie zasad współpracy.
2. Promocja projektu na terenie biblioteki (plakat, ogłoszenie w gazetce szkolnej).
3. Przekazanie instrukcji dotyczącej form działania, harmonogramu oraz kryteriów oceny.
4. Ustalenie terminów na przestrzeni dwóch miesięcy (marzec, kwiecień).

II Przygotowanie uczniów do pracy zespołowej.

1. Podział uczniów na grupy (np. 5 zespołów po 6 osób).
2. Omówienie kultury pracy i zasad współdziałania z biblioteką szkolną, pedagogiczną czy publiczną.
3. Prezentacja zasobów księgozbioru podręcznego.

III Realizacja projektu i jego prezentacja.

1. Częściowa rezygnacja z systemu klasowo-lekcyjnego.
2. Wykonanie zadań cząstkowych (działania indywidualne i grupowe w klasie, domu i na terenie biblioteki).
3. Ustalenie form, miejsca i czasu prezentacji.

IV Podsumowanie projektu (początek maja).

1. Wybór najciekawszych prac uczniowskich i ich samoocena oraz ocena opiekunów.
2. Wystawa wytworów pracy uczniów na terenie biblioteki szkolnej.
3. Zorganizowanie wycieczki turystyczno-krajoznawczej dla uczestników projektu.
4. Wypełnienie ankiet ewaluacyjnych.

Uwaga! Szczegóły tego projektu edukacyjnego i czas trwania są uzależnione od wielkości placówki, zasobów bibliotecznych, specjalistów, którzy zaangażowali się w działania.

## Przewodnik dla uczestników projektu

### ZAJĘCIA TECHNICZNE

Zadania, pytania, polecenia

- Zaprojektuj i wykonaj plakat lub folder promujący projekt dydaktyczny jaki ma być realizowany na terenie biblioteki, klasy i poza terenem szkoły. Dobierz motto – hasło, które trafnie ilu-

struje ideę zainicjowania projektu „Biblioteka jak bocianie gniazdo”, zadбай o pomysłowość graficzną i estetykę wykonania.

- Wykonaj barwną planszę edukacyjną na potrzeby gabinetu przyrodniczego i realizowanego projektu z fragmentem systematyki ptaków z rzędu: brodzące, podrzędu: bociany, rodziny: bocianowate (uwzględnij kilkanaście gatunków tych ptaków). Skorzystaj w tym celu z książki Albina Łackiego: *Wśród zwierząt. Ptaki*, Poznań: Państwowe Wydaw. Rolnicze i Leśne, 1988, którą znajdziesz w księgozbiorze podręcznym biblioteki szkolnej.
- Wykorzystaj zaprojektowany na plastycie wzór logo bibliotecznego klubu „Czytam, bo lubię” i wykonaj trwałą planszę do zawieszenia na ścianie.

### EDUKACJA CZYTELNICZA I MEDIALNA (BIBLIOTEKA SZKOLNA)

Zadania, pytania, polecenia

- Korzystając z różnorodnych źródeł informacji i warsztatu informacyjnego biblioteki oraz ogólnych zestawień bibliograficznych zgromadź dane potrzebne do opracowania poszczególnych części projektu z bocianem w roli głównej. Szczególnie krytycznie podchodź do źródeł internetowych. Porządkuj na bieżąco notatki, dokonuj ich selekcji.
- Skorzystaj z katalogu online Biblioteki Publicznej Miasta Gniezna i wynotuj:
  - Adresy bibliograficzne tekstów, których autorzy mają nazwisko Bocian [np. Marta Bocian, Marianna Bocian, Kazimierz Bocian (tłumacz)].
  - Podaj tytuły i autorów książek, przy których pojawia się hasło przedmiotowe bocian.
  - Przyporządkuj autora i tytuł do haseł: zoologia, powieść fantastyczna i młodzieżowa, literatura dla dzieci i młodzieży.
- Wyszukaj w czytelni bibliotecznej ciekawe artykuły o bocianach, ich zwyczajach, potomstwie itp. Sporządź notatki i opracuj w grupach ich formę (mapy myśli, tabele, schematy, teksty ciągłe itp.).
- Zrób wykaz bibliograficzny przydatnych tekstów popularnonaukowych na lekcję Przyrody („Aura”, „Przyroda Polska...”)
- Wysłuchaj nagrań Tomasza Oгородowczyka „Głosy ptaków na 85-lecie lasów państwowych” pt. Jaki to ptak? Cz. 3, poz. 18 – bociani klekot, plik wykorzystaj w prezentacji na zajęciach komputerowych.



- Posłuchaj nagrań Tomasza Ogrodowczyka „Wielkie koncerty polskiej przyrody 1 i 2 (dodatek do miesięcznika „Przyroda Polska”); zaproponuj fragmenty, jakich mógłbyś użyć jako podkład muzyczny do własnego, amatorskiego filmu o bocianie rodzinie.
- Włącz się do akcji „Czytam, bo lubię”, zainicjowanej przez bibliotekarki i przyjdź na spotkanie dyskusyjne po przeczytaniu książki Marii Kownackiej: *Kajtkowe przygody*. Poznań: Oficyna Wydawnicza G&P (z ilustracjami Przemysława Tomczaka).
- Weź udział w dyskusji „Ilustracja artystycznym dopełnieniem tekstu”, zwróć uwagę na:
  - odbiór ilustracji jako poetyckiej, artystycznej (obraz „mówi wierszem lub piękną prozą”),
  - korespondowanie pracy ilustratora z samym tekstem,
  - wypełnienie miejsc niedookreślonych (rycina zawiera szczegóły spoza tekstu),
  - obraz rysownika, jakieś lapidarne ujęcie stanowi skrót, taki jak metafora,
  - dosłowność ilustracji – wada czy zaleta?
- Realizując hasło „od słowa do słownika” wybierz i pożycz na lekcję języka polskiego przydatne słowniki.

## JĘZYK POLSKI

Praca ze słownikami – Zadania, pytania, polecenia

- *Słownik frazeologiczny języka polskiego*. Pod red. St. Skorupki. T. 1 i 2. Warszawa 1987.  
Wyjaśnij znaczenie związków wyrazowych: bocianie gniazdo (kosz na szczycie masztu, punkt obserwacyjny na statku); bociani krok (duży, długi krok); bocianie nogi, szyja (długie i cienkie, szyja analogicznie).  
Ustal, co oznaczają przenośne określenia:
  - „bocian, który świat czyści” (o człowieku powołanym do tego, by zwalczać zło na świecie),
  - chodzi jak bocian (powoli, poważnie),
  - stać jak bocian na gnieździe (stać na jednej nodze),
  - wierzyć w bociany (naiwna wiara, że bociany przynoszą noworodki).
- Wł. Kopaliński: *Słownik mitów i tradycji kultury*. Warszawa 2003, s. 117.  
Wyjaśnij pochodzenie przysłowia „Albowiem ja bocian, żeby świat czyścić” (powiedzenie wzięte ze starej bajki o chłopie, co wbrew boskiemu zakazowi wypuścił z worka na świat płazy i gady i za karę został zamieniony w bociana, by czyścić z nich świat (związek z ludowym zawołaniem „Dookoła Wojtek”).
- Władysław Kopaliński: *Słownik symboli*. Warszawa 2001, s. 23-25.  
Ustal najważniejsze znaczenia symboliczne związane z bocianem:
  - wędrownka, wiosna, budzenie się do życia;
  - dobra wróżba – gniazdo na słomianym dachu, na kole od wozu zwastuje szczęście;
  - płodność – ptak poświęcony przez Rzymian Junonie – opiekunce małżeństwa i macierzyństwa;
  - bocian zwany pospolicie Wojtkiem krąży ustawicznie nad swoim gniazdem – przenosiń wkoło Macieju);
  - czujność – sypia na jednej nodze;
  - mądrość kontemplacja – stoi nieruchomo, sprawia wrażenie, że medytuje.
 Podyskutuj o własnych skojarzeniach i wyobrażeniach.
- Wyselekcjonuj teksty literackie tematycznie powiązane z opisem zwyczajów bocianie rodziny, sprawdź, jak w gwarze nazywano bociana czarnego:
  - nazwę hajstra przywołuje A. Łącki: *Wśród ptaków*. Poznań 1988, s. 42;
  - M. Kownacka: *Podróż na bocianie*. Warszawa: Książka i Wiedza, 1987, s. 58. (wiersz o takim tytule, lot na grzbiecie bociana, który zakończył się dla chłopca kompletnym przemoczeniem);
  - Wanda Chotomska: *Nasze ptaki*. Łódź: Wydawnictwo Literackie, 2005, s. 7 wiersz *Bocian* – w oparciu o ten tekst podaj przynajmniej dwa miejsca, gdzie bociany zakładają gniazda („...Na drzewie wysokim albo na stodole...”).
- Przeczytaj krótki tekst pt. *Pierwsze śniadanie w gnieździe bocianim*. W: Maria Kownacka: *Razem ze słonkiem 2. Wiosna*. Warszawa: MAW 1975, s. 72-73, następnie opowiedz, jak wygląda karmienie młodych bocianiątek.
- Przeczytaj tekst Edmunda Niziurskiego: *Nikodem, czyli tajemnica gabinetu* ze zbioru tegoż autora *Opowiadania*. Warszawa 1973, s. 333-364. Zorganizuj w klasie dyskusję na temat, czy chęć ratowania chorego boćka usprawiedliwia kradzież żab z gabinetu przyrodniczego; można też zaproponować w ramach gier dramatycznych zabawę w sąd nad chłopcami, którzy dopuścili się występku.
- Zgromadź sentencje, zagadki, rymowanki na temat bocianów, ich miejsc lęgowych itp. Możesz uwzględnić też piosenki poznane na lekcjach muzyki, koloniach, obozach.

- Zmień wiosenny wystrój klasy, przygotowując „bocianią mini galerię” (rysunki, zdjęcia, kserokopie, wizualizacje książkowe (František Vilček: *Ptaki*. Warszawa: Wydaw. Sport i Turystyka, 1987, s. 53). Patrząc na bociana białego, zgromadź środki stylistyczne, które później wykorzystasz w opisie. Tabelę uzupełnij epitetami np.:

|                             |                                     |
|-----------------------------|-------------------------------------|
| sylwetka                    | dostojna                            |
| skrzydła (lotki i wypustki) | białe lotki, czarne wypustki        |
| nogi                        | długie, chude, patykowate, czerwone |
| pazury                      | czteropalczaste                     |
| dziób                       | czerwony, długi                     |
| szyja                       | wyciągnięta, długa                  |
| lot                         | żałowy                              |

- Na podstawie danych z tablic 69 i 70 (Jan Sokołowski: *Ptaki Polski. Atlas*. Warszawa: WSiP, 1988, s. 144-147) wynotuj pożywienie bocianów, stosując układ alfabetyczny.  
[Np. chrząszcze, jaszczurki, krety, myszy, nomiki, pasikoniki, piskorze, ryby, szarańcze, żaby].
- Zbadaj pojawianie się motywu bociana w wierszach dla dzieci. Grupy losują teksty, czytają i omawiają w zespołach, następnie przygotowują metodą gier dramatycznych krótkie scenki rodzajowe i prezentują je na forum klasy czy szkoły. Piosenki i wiersze znajdziesz m.in. na stronie internetowej [http://www.profesor.pl/mat/n10/n10\\_b\\_chojnowska\\_040512\\_1.php?id\\_m=11075](http://www.profesor.pl/mat/n10/n10_b_chojnowska_040512_1.php?id_m=11075).  
Zamień przykładowe wiersze o bocianach na obraz, natomiast przygotowane na lekcji plastyki „bocianie” prace plastyczne na opis, uwzględniający bogactwo epitetów, porównań a nawet przenośni (metoda przekładu intersemiotycznego).

## PLASTYKA

Zadania, pytania, polecenia

- Zwróć uwagę na wymiar estetyczny postrzegania „bocianiejszy tematyczny”. Wyszukaj malarskie przedstawienia bocianów, np.:  
Józef Chetmoński „Bociany”,  
Adolph von Menzel „Der storch im schilf”,  
Robin Berry „Honey I’m Home IV”,  
Jan Christiaan „Sepp”,  
Robin Berry „Ode to Joy”,  
Storch Vogelportrait „Öl auf Leinwand”,  
Robin Berry „Takeoff”...

- Wzbogać tę wspaniałą galerię własnym przedstawieniem bocianiejszy rodziny.
- Wykonaj ilustrację do omówionych na Języku polskim wierszy o bocianach (akwarela, farba plakatowa, grafika ołówkiem, wyklejanka, inna technika).
- Wykonaj rzeźbę bociana w mydle, z modeliny lub plasteliny.
- Zaprojektuj maski ptaków z rodziny bocianowatych i przebranie, które upodobni ciebie do tego ptaka.

## PRZYRODA

Zadania, pytania, polecenia

- Wyszukaj artykuły popularnonaukowe na temat bocianów w Polsce (czarnego i białego), zaprojektuj mapę mentalną i przedstaw na lekcji pozyskane ciekawostki.
  - Zaznacz na podstawie Albina Łąckiego: *Wśród zwierząt. Ptaki*. Poznań: Państwowe Wydaw. Rolnicze i Leśne, 1988, s. 40 i 42 trasę odlotu bociana z Europy Wsch. [Polska – Cieśnina Bosfor – wsch. wybrzeże M. Śródziemnego – Gibraltar – Zach. Afryka.]
  - Z książki Fr. Vilček: *Ptaki*. Warszawa 1987, s. 52 wynotuj inne ciekawostki o wielkości, ubarwieniu, występowaniu, gniazdowaniu, składaniu i wysiadywaniu jaj, głosie, odżywianiu i ochronie gatunkowej.
- Rozpoznaj jajo bociana białego i bociana czarnego (można wykorzystać tablicę III ze s. 234-235 z książki A. Łąckiego: *Wśród zwierząt. Ptaki*. Poznań 1988.
- Skorzystaj z księgozbioru podręcznego biblioteki. Z pozycji: Jan Sokołowski: *Ptaki Polski. Atlas*. Warszawa: WSiP, 1988, s. 144-147 wypisz w tabeli typowe dla bociana wymiary.

| Cecha                | Bocian biały | Bocian czarny |
|----------------------|--------------|---------------|
| Długość całego ciała | 90-105 cm    | ok 100 cm     |
| Rozpiętość skrzydeł  | 200 cm       | 190 cm        |
| Skrzydło złożone     | 56-62 cm     | 52-60 cm      |
| Ogon                 | 24-26 cm     | 23- 25 cm     |
| Dziób                | 15-20 cm     | ok. 18 cm     |
| Waga                 | 3000-4000 g  | 3000 g        |

- Dotrzyj do tekstu *Dlaczego ptaki nie potrzebują map?* z książki Anny Michalak, Marii Szarf *Dlaczego... Odpowiedzi na pozornie proste py-*

ania. Poznań, s. 73 i uzupełnij zdanie: Odlot młodych bocianów do ..... (Afryki) następuje kilka dni ..... (wcześniej) niż ich rodziców, mają jakby „wrodzone instrukcje”, wyczuwają ziemski ..... (magnetyzm) i dlatego orientują się w ..... (kierunkach) świata. Do nawigacji używają też ..... (słońca) i położenia ..... (gwiazd).

## ZAJĘCIA KOMPUTEROWE

Zadania, pytania, polecenia

- Dokonaj przekładu intersemiotycznego literackiego opisu na grafikę ilustracyjną (wizerunki ptaków przy pomocy programu graficznego typu: Corel Draw lub Adobe Illustrator, ewentualnie Paint, Gimp 2 (zadanie o podwyższonym stopniu trudności)).
- Wykorzystaj zebrane na Przyrodzie wiadomości i przeprowadzone obserwacje do wykonania prezentacji multimedialnej; nadaj jej oryginalny tytuł (burza mózgów). Zadbaj o zawartość merytoryczną prezentacji, jej poprawność, przejrzystą strukturę, przemyślany układ slajdów. Wykorzystaj możliwości i funkcje programu Power Point (klipy multimedialne, dźwięk, efekty wizualne, opracowanie graficzne slajdów).
- Zamieść efekty pracy twojej grupy w specjalnym folderze o nazwie „Biblioteka jak bocianie gniazdo” w czytelni multimedialnej, zachęć rówieśników do lektury.

## SZKOLNE KOŁO FOTOGRAFICZNE

Zadania, pytania, polecenia

- Wyszukaj w rodzinnym albumie zdjęcia z bocianami.
- W ciągu kilku tygodni spróbuj odnaleźć w najbliższej okolicy miejsca odwiedzane przez bociany i wykonaj ciekawe fotografie z użyciem aparatu cyfrowego.
- Weź udział w fakultatywnych zajęciach o fotografowaniu sekwencyjnym, kompensacji ekspozycji, redukcja szumów, ręcznym ustawianiu parametrów ekspozycji itp.
- Zarejestruj przy pomocy kamery sekwencje obrzucające bocianie gniazdo z małymi.
- Prześledź materiał na odtwarzaniu poklatkowym, pozyskaj tą drogą dodatkowe ujęcia.
- Zgraj z karty pamięci (transfer danych) na dysk szkolnego komputera.
- Przeprowadź selekcję i obróbkę zdjęć przy użyciu wybranego programu, np. Irfan View, Corel Photo Paint, Gimp 2 itp.

- Pamiętaj, że nawet sfotografowane „byleco”, np. stara foliówka, która posłuży boćkowi do rozbudowy gniazda, może stać się osobliwym elementem, jeśli zostanie dobrze wyeksponowana na fotografii.
- Przygotuj aranżację wystawy prac fotograficznych na terenie czytelni lub w bibliotecznym centrum multimedialnym.

## SZKOLNE KOŁO TURYSTYCZNE

Zadania, pytania, polecenia

- Wycieczka integracyjna do gospodarstwa agroturystycznego w centrum Przemęckiego Parku Krajobrazowego w Górsku niedaleko Wolsztyna, pobyt w „Zagrodzie u Rzeźbiarza”, zwiedzanie galerii rzeźbionych figur ptasich połączony z pokazem rzeźbienia, gry i zabawy integracyjne na świeżym powietrzu (m.in. rozwiązywanie przygotowanych wcześniej ptasich zagadek, krzyżówek z bocianem w tle, wspólne pieczenie kiełbasek. (Bibliotekarz poleca kilka pozycji urozmaicających zabawę, np. *Zagadki dla najmłodszych*. Wybór i opracowanie Joanna Stec. Kielce: R.W. „MAC” S. A., 1992).
- Alternatywnie wycieczka do Centrum Edukacji Ekologicznej Wielkopolskiego Parku Narodowego w Jeziorach, udział w projekcji multimedialnej podczas zwiedzania muzeum WPN, obejrzenie filmu przyrodniczego, spacer ścieżką dydaktyczną nad Jezioro Góreckie, poznanie historii Wyspy Zamkowej w oparciu o wypożyczone z biblioteki przewodniki turystyczno-krajoznawcze.

## ZADANIA INDYWIDUALNE

Zadania, pytania, polecenia

- Skorzystaj z możliwości bezpośredniego obserwowania bocianów (<http://www.bocianyonline.pl/kamery.html>), wybierz miasto w Polsce, odp. link. Pamiętaj, że do najstynniejszych bocianich miejscowości należą: Żywkowo (woj. warmińsko-mazurskie), Mosty (woj. lubelskie), Pentowo (woj. podlaskie), Kłopot (woj. lubuskie).
- Oszacuj liczbę potomstwa, wielkość i budulec gniazda, jego usytuowanie itp. Swoje wnioski zapisz w zaprojektowanym dzienniku obserwacji.
- Zapoznaj się z portalem bocianopedia.pl, szczególną uwagę poświęć stronie <http://www.bocianopedia.pl/bociany-i-bocki/bocian-i-czlowiek-czyli-nasz-powszechnie-lubiany-sasiad>.
- Wybierz kilka linków, które Cię zaciekawia i poleć je rówieśnikom np. mity i wierzenia związane z bocianem.



## Podsumowanie – ocena projektu

1. Zgodna z wytycznymi zawartymi w instrukcji (uwzględniając samoocenę).
2. Daje odpowiedź na pytania: co zostało zrobione dobrze, co sprawiło trudności, jakie usprawnienia w pracy należałoby wprowadzić?
3. Poprzedzona monitorowaniem (2-3 razy).
4. Ewaluacja końcowa: analiza założeń, działań i skutków; sformułowanie wniosków na przyszłość (szczególną uwagę należy zwrócić na terminowość, estetykę i pomysłowość w aranżacji wystawy na terenie biblioteki, jej zintegrowanie z wcześniejszymi ogniwami realizacji projektu).
5. Wypromowanie efektów własnej pracy (kreatywność liderów grup, którzy oprowadzają zwiedzających, dbają o interesującą formę przekazu informacji dla innych uczniów, rodziców i zaproszonych gości).
6. Końcowy element – przeprowadzenie wraz z opiekunami Szkolnego Koła Turystycznego wycieczki do Górska.

Biblioteka w odniesieniu do zadań realizowanych przez specjalistów z różnych dziedzin odgrywa istotną rolę wspomagającą, a niekiedy nawet wiodącą. Metaforycznie rzecz ujmując, jest jak gniazdo. Tu wylęgają się młodzi pasjonaci wiedzy z różnych dziedzin, tu rozpoczyna się nauka selekcjonowania i radzenia sobie w gąszczu informacji, tu wreszcie sprawuje się opiekę nad młodymi ludźmi, by ich umysły otworzyły się na piękno. Jednym słowem jest biblioteka miejscem schronienia i intelektualnego rozwoju, podtrzymywania kultury czytelniczkiej, pielęgnowania wysokich standardów pracy umysłowej w ciszy i skupieniu, wreszcie trudnej sztuki koncentracji. W bibliotece panuje bowiem specyficzny mikroklimat sprzyjający podnoszeniu kultury młodego pokolenia w szerokim rozumieniu tego słowa.

**EWA KUBIAK**

Szkoła Podstawowa nr 12 w Gnieźnie

### **WW – wiadomości, wydarzenia**

## **„Konopnickiej dla dzieci pisanie” – spotkania literackie w MBP w Dąbrowie Tarnowskiej**

Oddział dla Dzieci w Miejskiej Bibliotece Publicznej im. Marii Kozaczkowej w Dąbrowie Tarnowskiej przeprowadził spotkania dotyczące poezji Marii Konopnickiej w 105. rocznicę jej śmierci. Oddział gościł przedszkolaki i uczniów szkół podstawowych z terenu miasta i gminy, a także podopiecznych Domu Pomocy Społecznej w Dąbrowie Tarnowskiej i Środowiskowego Domu Samopomocy w Oleśnicy. Wspólnie odkrywano piękno pól i łąk oraz świat zabaw dziecięcych i pracy w polu. A wszystko to poprzez gest, słowo, taniec, piosenkę oraz rysunek. Zorganizowano: głośne czytania opowiadań poetki, zabawy ruchowo-taneczne, a także przebieranki i krótkie inscenizacje oparte na treści wierszy. Spotkania kończyło wspólne wykonywanie rysunków przedstawiających świat z poezji Marii Konopnickiej.



**JADWIGA KUSIOR**

dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej  
im. Marii Kozaczkowej w Dąbrowie Tarnowskiej



# Piotr Kitrasiewicz

# APETYT NA MELPOMENĘ


Książka jest zbiorem recenzji ze spektakli w teatrach warszawskich z okresu ostatnich 10 lat.

Piotr Kitrasiewicz z premedytacją nawiązuje do szkoły recenzenckiej wypracowanej przez przedwojennych mistrzów takich jak Tadeusz Boy-Żeleński, Antoni Słonimski, Karol Irzykowski czy Jan Parandowski. W swoich rozlicznych artykułach pokazali oni czym jest rozumienie i odbiór spektaklu w sposób bliski czytelnikowi. Recenzje te, dalekie od teatrologicznych recept i rozwiązań, omawiały sceniczne produkcje w kontekście pierwowzoru literackiego, postępując się konwencją gawędy, oddawania wrażeń z przedstawienia, szarpiąc się, a niekiedy ostro polemizując z podmiotami swych ocen.

Książka ta ma służyć delikatnej zachęcie do obcowania z muzą teatru – Melpomeną, która potrafi – w zależności od tego jaki „kaptan” ją reprezentuje – irytować, nudzić, złościć i zniechęcać, ale również zaciekawiać, zastanawiać, wciągając, współprzeżywać, pochtaniać, skłaniać do refleksji, prowokować emocje, zachęcać do przyjrzenia się bliźnim oraz samemu sobie.

WYDAWCA:

Biblioteka Analiz Sp. z o.o.  
obj. 304 str., cena: 24,90 zł  
ISBN 978-83-63879-39-6

  
Biblioteka Analiz  
[www.rynek-ksiazki.pl/sklep](http://www.rynek-ksiazki.pl/sklep)







# CIEKAWY KSIĄŻKI NA NOWY ROK

Zapraszamy do sklepu (<http://www.sbp.pl/sklep>)

